VOJAŠNA
SODIJSKA K
VA

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 122 (2741) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 25. maja 1954 Cena 20 lir

TOVARIŠU TITU ZA 62. ROJSTNI DAN

Tudi tržaški Slovenci se pridružujemo vsem jugoslovanskim narodom, ki v teh dneh izražajo svojemu voditelju in učitelju najboljše želje ob njegovem dvainšestdesetem rojstnem dnevu. S tem tolmačimo tudi želje vsega tržaškega delovnega ljudstva, ki se je pod njegovim vodstvom dvignilo v zmagoviti upor proti fašističnemu in nacističnemu okupatorju. Danes pa še posebej lahko poudarimo, da je tovarišu Titu še prav posebej hvaležen sleherni tržaški antifašist in demokrat, ko se zaveda, da so še pred sedmimi meseci prav pod Titovim vodstvom jugoslovanski narodi preprečili, da danes rimska okupatorska noga ponovno ne stopa po tržaškem tlaku.

Tržaški Slovenci pa na današnji dan še prav posebej s hvaležnostjo in zaupanjem mislimo na voditelja naših zmagovitih borb in graditelja srečne bodočnosti naših svobodnih bratskih narodov, zavedajoč se, da sta kakor vedno tudi danes njegova misel in skrb pri nas.

Na mnoga leta, tovariš Tito!

Svečane akademije v coni B pred rojstnim dnevom maršala Tita

Čestitka kolektiva radijske postaje jugoslov. cone Trsta, ki danes praznuje petletnico svojega obstoja

KOPER, 24. — Sinoči, pred rojstnim dnevom maršala Tita, so bile po vsej jugoslovanski coni številne prireditve v počastitev tega praznika. V obalnih mestih so bile svečane akademije. V Kopru je takšno akademijo priredilo telesno-vzgojno društvo «Partizan», popoldne pa so bile prireditve po raznih delovnih kolektivih, ki so poslali maršalu Titu brzojavke s čestitkami.

Kolektiv radia Jugoslovanske cone Trsta, ki je pred petimi leti na rojstni dan maršala Tita oddal v eter svoje prve programe, je z včerajšnjega sestanka poslal maršalu Titu brzojavko, v kateri je rečeno med drugim:

«Skupno z milijoni delovnih ljudi naše socialistične domovine Vam pošiljamo, tovariš Tito, ob vašem 62. rojstnem dnevu iz vsega srca tople in iskrene čestitke. Naš kolektiv praznuje prav danes, na Vaš življenjski praznik, peto obletnico ustanovitve. Pred petimi leti smo si zadali nalogo, da tu, ob zahodnih mejah naše domovine, širimo resnico o naši stvarnosti in naši domovini ter da razkrinkujemo delovanje glasnikov že enkrat z orožjem premaganega imperializma, ki spet hlepi po naši zemlji. V tem delu nas je doslej vedno vodila in nas bo vodila zavest, da smo del močne skupnosti jugoslovanskih narodov, tiste skupnosti, ki se je pod Vašim vodstvom kovala med ljudsko revolucijo».

B. T.

„Borba" o upadanju tržaškega gospodarstva

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 24. — Jutrišnja «Borba» poudarja v analizi o položaju tržaškega gospodarstva, da je položaj tako slab, da ga ne morejo zanikati niti iredentistični časopisi. Dolgoletna gospodarska in finančna povezava z Italijo je dala grenke sadove. «Borba» navaja podatke o brezposelnosti v Trstu, o upadanju industrijske proizvodnje, zlasti ladjedelniške, in ugotavlja, da se položaj v Trstu čedalje bolj slabša in to sorazmerno z vedno večjim vplivom Italije v Trstu. «Italijanski funkcionarji, poudarja list, so danes odgovorni za rešitev resnih gospodarskih vprašanj. Nič se ne more danes več zgoditi brez pristanka italijanskih funkcionarjev ZVU, ker je danes vse nadzorstvo nad tržaškim gospodarstvom v rokah italijanske vlade, oziroma njenih funkcionarjev v Trstu. Toda Rim ne stori ničesar za rešitev gospodarskih vprašanj, razen da pušča Trstu kri s tem, da pošilja tržaške delavce v Avstralijo.

V članku z naslovom: «Gospodarska diskriminacija Rima do naše države» navaja «Borba» ukrepe, ki jih je podvzela italijanska vlada in s katerimi je onemogočila in skoraj popolnoma preprečila trgovinsko izmenjavo z Jugoslavijo. Čeprav je italijanska vlada umaknila svoj sklep o prepovedi izvoza, ki ga je izdala oktobra 1953, se še danes občutijo njegove posledice. Jugoslovanski uvozniki imajo kaj slabe izkušnje z italijanskimi oblastmi in z italijanskimi podjetji in vedo, da italijanska vlada skuša izkoristiti vsak ugoden trenutek za ponovno prepoved izvoza v Jugoslavijo.

B. B.

Seja tajništva ankarskega sporazuma

BEOGRAD, 24. — V državnem tajništvu za zunanje zadeve je bila danes seja odbora stalnega tajništva ankarskega sporazuma pod predsedstvom jugoslovanskega predstavnika veleposlanika Ljuba Radovanovića. Seje so se udeležili grški in turški predstavniki v stalnem tajništvu veleposlanika Spiros Kapetanides in Agah Aksel ter namestnik turškega zastopnika. Na seji so sprejeli poslovnik stalnega tajništva in organizacijo vojaške sekcije pri stalnem tajništvu. Razpravljali so tudi o vprašanjih v zvezi z delom tajništva in o bližnji konferenci zunanjih ministrov Turčije, Grčije in Jugoslavije v Beogradu.

PARIZ, 24. — V francoskih diplomatskih krogih javljajo, da bo novi generalni rezident v Maroku Francis Lacoste prevzel svoje funkcije v Rabatu okoli 10. junija.

Ameriško orožje za Nicaragua in Honduras

WASHINGTON, 24. — Ameriški državni departma je danes javil, da ZDA pošiljajo Nicaragui in Hondurasu po zračni poti vojaški material. To je sporočil predstavnik državnega departmaja Lincoln White, ki je izjavil, da spada pošiljanje vojaškega materiala Nicaragui in Hondurasu v okvir dogovorov o medsebojni pomoči in obrambi, ki so jih ZDA sklenile s tema dvema državama. White je dodal, da bodo Nicaragui in Hondurasu poslali še drugo orožje. Pripomnil je, da so pospešili pošiljanje ameriškega vojaškega materiala tema dvema državama zaradi vesti, da je Guatemala nabavila za 10 milijonov dolarjev vrednosti orožja.

Guatemalski načelnik glavnega štaba Enrique Marinello pa je zanikal vesti o spopadih na meji s Hundurasom.

V OZN trdijo, da bo Guatemala na prihodnjem zasedanju glavne skupščine brzčas vložila pritožbo proti ZDA zaradi stališča Washingtona do te dežele.

Iz Guatemale poročajo, da je guatemalski zunanji minister Toriello napovedal takšno akcijo diplomatskim predstavnikom pri guatemalski vladi. Spor med obema državama se je nedavno zaostril, ko so ZDA obdolžile Guatemalo, češ da je kupovala orožje v ČSR. Guatemalska vlada je odgovorila, da je skušala kupovati ameriško orožje, vendar brez uspeha. Nekateri ameriški senatorji zahtevajo, naj bi proučili možnosti, da bi ZDA preprečile dobave orožja Guatemali iz Vzhodne Evrope. Trdijo, da bodo ZDA baje sprožile gospodarske sankcije proti Guatemali.

Ob peti obletnici radia jugoslov. cone Trsta

Pred petimi leti na današnji dan je začel radio jugoslovanske cone Trsta z rednimi oddajami. Radio, ki je v začetku razpolagal le s skromnimi tehničnimi napravami in z majhnim oddajnikom 0.7 kW. je zdaj moderno opremljen in ima tudi nov, močan oddajnik, da ga je dobro slišati tudi daleč izven meja našega ozemlja. V teh petih letih si je radio s svojimi kvalitetnimi programi in z demokratično naprednostjo svojega poslanstva utrl pot v najširše sloje tržaškega prebivalstva in si pridobil mnogo prijateljev tudi v Italiji.

Uredniški kolektiv Primorskega dnevnika želi ob tej obletnici tovariškemu kolektivu radia jugoslovanske cone tudi v prihodnje mnogo uspehov pri njegovem važnem in odgovornem delu.

PIRATI IN BANDITI

Povedali smo že, da spričo tradicionalnih rimskih metod, ki smo jih vajeni že desetletja, najnovejši zahrbtni piratski napad njihove vojne ladje na jugoslovanski patrolni čoln pri Šibeniku ne pomeni nič novega in nič originalnega. Prav zares nismo mogli pričakovati drugega, kot tisto, kar od današnje Italije lahko pričakujemo vedno, kadar pride v zagato, kot je prišla po izjavi predstavnika grškega naroda, ki je bil prav tako žrtev italijanskega fašističnega imperializma, kakor smo bili žrtev tudi mi. Je že tako: ko jim v Rimu odpove manevriranje in spletkarjenje, se zatečejo k provokacijam vojaške narave in se pri tem prikazujejo kot žrtve. Tako je bilo vedno, ko so hoteli osvojiti nova ozemlja in zasužnjiti druge narode, pa naj je bil na oblasti fašizem ali pa katera koli tako imenovana demokratična ali liberalna vlada.

Tako je tudi tokrat. Kakor v primerih, kot je bila na pr. Abesinija, labo tudi sedaj prihajajo po incidentu pri Šibeniku na vrsto zmerjanja tistega, ki so ga napadli, z banditi, s pirati, itd. Oni pa so obenem pravi angelčki, belo oblečeni in nedolžni, njihova politika se izraža v «previdni in zelo razumni diplomatski akciji», oni še nadalje «nudijo dokaze tolerantnosti in spravljivosti», a zaveznikom vse to še ni dovolj, ampak jim «vsak dan pripravljajo nove načrte da bi se še bolj podvrgli in si pridobili prijateljstvo ter naklonjenost diktatorja», kajti oni so edini pravi demokrati, ki so «dali številne dokaze zvestobe» itd. itd.

Vse to beremo namreč v včerajšnjem uvodniku klerofašističnega tržaškega «Giornale di Trieste del lunedì» pod naslovom «Pirati nell'Adriatico», ki ga je napisal neki Ugo D'Andrea. Vendar ta članek, ki bi lahko izšel in dobil nagrado bivšega fašističnega «Il Popolo di Trieste», ne bi povedal nič posebnega, česar ne bi bili že vajeni, če ne bi v njem bral še prav posebne pohvale kominformistični «Unità». Ugo D'Andrea namreč, potem ko ošteje rimsko vlado, da je preveč ponižna in preblaga, ji postavlja za vzgled pisanje «Unità» o tem incidentu in pravi: «In naj čitajo, prosim, «Unità», ki tolmači to sveto zgražanje ljudstva in govori o zaskrbljenosti Trsta ter povezuje akcijo atenske vlade z akcijo Beograda in z «atlantsko pastjo».

Kot vidimo, gre za še eno priznanje odlično igrane kominformovske avantgardne vloge pri vsaki rimski protijugoslovanski imperialistični akciji. In čim bolj provokatorska je ta akcija, tem bolj jo «Unità» pohvali in se postavi v pozo učitelja ter hujskača, kako je pravzaprav treba braniti dostojanstvo in čast italijanske države proti takšnim barbarom, kakršni so Jugoslovani. Zato Ugo D'Andrea takole zaključuje svoj uvodni članek: «Ta način (jugoslovanski, op. ur.) ne more nikogar več prevariti. Če hoče Beograd prekoračiti Rubikon in biti sprejet med svobodne države, mora opustiti pragozdne navade, navade banditizma na kopnem in piratstva na morju».

In čeprav predsednik rimske vlade Scelba verjetno ni naročil omenjenemu Ugu, naj napiše prav te in takšne besede, jih je včeraj prav zares instinktivno dopolnil, ko je v Palermu govoril o potrebi prirodnih meja Italije iz leta 1918. Mar je še potrebno, da vprašamo oba, kaj vse bi morali — ko smo že takšni banditi in pirati — storiti in koliko časa bi morali to početi, da bi se n. pr. maščevali za onih skoro pol milijona pobitih mož, starcev žena in otrok, ki so jih pobili takšni janičari, kakršni so sestavljali posadko italijanske vojne ladje v prvih urah preteklega četrtka ne pri italijanski obali tam nekje pri Anconi ali pa pri San Benedetto del Tronto, temveč pri Šibeniku, ob malem otoku Zirje? Pa ne samo posadke! Temveč predvsem oni v Rimu, ki so pripravili piratsko provokacijo in izdali ukaz za njeno izvedbo. Mi pa, tržaški Slovenci, bi jim lahko postavili še drugo vprašanje, kajti mi smo jim dolžni še za vse tisto, kar so nam prizadejali v razdobju četrtstoletnega zatiranja in mučenja.

Toda ta vprašanja postavljati je zaman. Zato rajši svetujemo Ugu D'Andreu, naj napiše prihodnji članek, v katerem naj obrazloži v imenu italijanskih ribičev nujno potrebo, ki so jo že večkrat sami izrazili, da italijanska vlada čimprej zaključi sporazum z Jugoslavijo o ribolovu ob dalmatinski obali.

Tretje zasedanje socialistične konference v Rangunu

RANGUN, 24. — Včeraj se je začelo v Rangunu tretje zasedanje predsedstva azijske socialistične konference. Za predsednika je bil izvoljen burmanski zunanji minister,

RAZPRAVA O INDOKINI V ŽENEVI po Bidaultovem in Molotovovem načrtu

Francoski zunanji minister je na včerajšnji seji predložil svoj načrt, ki nekoliko spreminja in razširja predloge zunanjega ministra ZSSR - Razgovor med Bidaultom in Bedellom Smithom - Krišna Menon skoraj 2 uri pri Molotovu - Komentarji angleškega in francoskega tiska

ŽENEVA, 24. — Danes sta se vrnila v Ženevo francoski zunanji minister Bidault in angleški zunanji minister Eden, ki sta čez nedeljo odpotovala na poročanje in posvetovanje s svojima vladama. Oba sta prišla še o pravem času, da sta se udeležila današnje popoldanske seje, ki je spet obravnavala indokitajsko vprašanje.

Na današnji seji je bil predložen nov načrt za premirje v Indokini, ki ga podpirajo tudi ZDA, Velika Britanija in tri pridružene države. Načrt obsega sedem točk in se v glavnem naslanja na Bidaultove predloge od 8. maja, upošteva pa tudi pet točk, ki jih je pred dnevi predložil Molotov.

Medtem ko je Eden v Ženevo ravno še v času, da ni zamudil začetka popoldanske seje, je bil Bidault nazaj že predpoldne, opoldne pa se je sestal z načelnikom ameriške delegacije Bedellom Smithom. Kot zatrjujejo, je francoski zunanji minister obvestil Bedella Smitha o poteku razgovorov med francoskim državnim podtajnikom Schumanom in ameriškim veleposlanikom Dillonom. Bedell Smith pa je obvestil Bidaulta o razgovorih, ki jih je imel v soboto zvečer z Molotovom.

O razgovorih med Molotovom in Bedellom Smithom na večerji, ki jo je v soboto priredil sovjetski zunanji minister, zatrjujejo, da je Molotov poudarjal miroljubne namene ZSSR, katere politika je «v iskanju ureditve vseh vprašanj, ki povzročajo mednarodno napetost». O Indokini pa je Molotov dejal, da mora upoštevati stališče Kitajske in predstavnikov Vietminha, ko določa stališče svoje delegacije. Bedell Smith se je strinjal z Molotovom, da je treba doseči sporazum in dodal, da je trenutno predvsem potreben tak sporazum, ki bi omogočil uspešno nadaljevanje konference.

Včeraj je prispel v Ženevo glavni tajnik OZN Dag Hammarskjoeld, ki bo v sredo priredil kosilo za načelnike delegacij na ženevski konferenci.

Predstavnik Indije pri OZN Krišna Menon, ki je prispel v Ženevo v soboto, je imel danes razgovor z Molotovom, ki je trajal uro in 40 minut. V indijskih virih zatrjujejo, da sta Molotov in Menon v splošnih obrisih pregledala vsa vprašanja, o katerih razpravljajo v Ženevi in da Menon z razgovorom «ni bil nezadovoljen».

Danes zvečer je bil indijski odposlanec, ki je imel predpoldne tudi krajši razgovor z načelnikom avstralske delegacije Wattom, gost na večerji pri Bedellu Smithu. Krišna Menon ima v načrtu tudi razgovore z načelniki ostalih delegacij. Sodijo, da ni prinesel s seboj nobenega natančnega načrta za ureditev indokitajskega vprašanja, da pa se poskuša predvsem informirati o stališču enih in drugih in ugotoviti, kakšen kompromisni predlog bi lahko Indija predložila, če bi jo zaprosili za posredovanja.

Današnja seja konference o Indokini je bila razmeroma dolga in je trajala do 19.20. Po seji, ki je bila za zaprtimi vrati, je neki zahodni delegat izjavil, da je bila «spodbudna». Jutri bo ponovna seja konference o Indokini.

Seja se je začela s kratkim nastopom Molotova, nato pa je v daljšem govoru Bidault prikazal novi francoski načrt za Indokino. Med drugim je Bidault zahteval, naj se vprašanje Laosa in Kambodže loči od vprašanja Indokine kot celote. Bidaultov načrt vsebuje tudi poseben odstavek, ki govori o razorožitvi gverilskih oddelkov, in odstavek, ki obravnava vprašanje vojnih ujetnikov, in s tem razširja Molotovov načrt. Obenem je Bidault nekoliko spremenil vrstni red Molotovovega načrta.

O Bidaultovem načrtu se je razvila daljša debata, o kateri pa še niso znane podrobnosti. Zdi se, da sta kitajska in vietminška delegacija tudi zahtevali, naj se prav tako govori o političnih straneh rešitve indokitajskega vprašanja. Na jutrinji seji bodo obravnavali tako Molotovov kot Bidaultov načrt.

Med običajno prekinitvijo seje za čaj je imel Bidault pomenek med štirimi očmi s kitajskim zunanjim ministrom Čuenlajem.

Južnokorejski zunanji minister Pjunjungtaj je priredil danes tiskovno konferenco, med katero je predvsem poudaril, da njegova vlada vztraja pri zahtevi, da morajo biti korejske volitve pod nadzorstvom OZN, in dodal, da «ni mogoče misliti na napredek pri delu konference», dokler vzhodne delegacije ne bodo sprejele tega stališča. Južna Koreja, je nadaljeval, ne bo nikoli pristala na predlog o nevtralni komisiji.

Medtem trdi tako pariški kot londonski tisk, da utegne biti ta teden odločilen za nadaljnji razvoj dogodkov v Ženevi, zlasti pa za uspeh razgovorov o Indokini. Pri tem angleški tisk ne izključuje možnosti neuspeha razgovorov in postavlja vprašanje, kako naj v tem primeru ravnajo zahodni zavezniki.

«Manchester Guardian» piše, da bo o tem, kaj bi bilo treba ukreniti v primeru neuspeha ženevske konference, govora na bližnji konferenci vojaških predstavnikov petih držav v Washingtonu, pa tudi na posvetovanjih med vladami, in izraža obžalovanje, da je Dulles zapustil Ženevo. «Prišlo je do obžalovanja vrednega poloma sistema mednarodnih načrtov, nadaljuje list, in prav Dulles s svojo osebno politiko je tega v veliki meri kriv. Če bi se bilo treba po Ženevi odločiti za skupno akcijo, bi jo bilo treba tudi skupaj proučiti». Isto mnenje izraža tudi konservativni «Yorkshire Post», ki opozarja še, da so brez enotnosti zahodnih držav mogoče samo grožnje, ki bi se se enkrat pokazale kot bluf.

Tudi francoski tisk meni, da bo ta teden važen za razvoj dogodkov v Ženevi, pa tudi v Parizu. «Parisien Libéré» sodi, da bosta morala «na obrežju Seine vlada in parlament nekaj skleniti glede Indokine, medtem se ko bodo na obali Ženevskega jezera Kitajci morali odločiti, ali pristanejo na pravilno rešitev, ali pa se spustijo v veliko pustolovščino».

Radikalna «Aurore» zahteva od predsednika republike Cotyja, naj začne pogajanja za «vlado enotnosti in odločnosti», ki naj nadomesti «izrabljeno» Lanielovo vlado. List opozarja, da gre za usodo Indokine in da če Francija ne bo primerno reagirala, se utegnejo stvari katastrofalno razviti. Medtem je vladna kriza v Franciji mogoča v vsakem trenutku; zaradi tega je potrebna «koalicija javne blaginje na najširši osnovi» s sodelovanjem tudi socialistov.

Tudi neodvisni socialistični «Combat» ostro kritizira sedanjo vlado in zatrjuje, da so «voditelji MRP pripravljeni zapustiti vse, da bi obranili politiko, ki jo izvajajo že devet let: za nadaljevanje vojne v Indokini z ameriško pomočjo so pripravljeni zapustiti Baodaja, za ratifikacijo pogodbe o EOS pa so pripravljeni zapustiti Posarje».

V Washingtonu pa je predstavnik državnega tajništva na številna vprašanja novinarjev o francosko-ameriških razgovorov v Parizu izjavil, da vlada ZDA ni predlagala — in da, kolikor ve, ne namerava predlagati — francoski vladi, naj prevzame ameriški general vrhovno poveljstvo v Indokini. Predstavnik je nadaljeval, da «se mu zdi, da razume, da so pariški razgovori v osnovi politične narave» in da je ameriška vlada «postavila nekatere pogoje, ki jih morajo Francozi izpolniti, preden bi bila mogoča kolektivna obveznost za enotno akcijo v Indokini». Predstavnik ni hotel povedati podrobnosti o teh pogojih. Dejal je tudi, da ničesar ne ve o predlogih, da bi poverili ameriškim častnikom vežbanje vietnamskih čet v Indokini.

Ameriški pritisk za ratifikacijo EOS

WASHINGTON, 24. — Nekateri vladni funkcionarji so danes izjavili, da se vlada ne bo uprla amandmaju v načrtu za pomoč tujini za leto 1955, ki naj bi odrekel pomoč iz fondov NATO državam evropske obrambne skupnosti, ki niso še odobrile zadevne pogodbe, t. j. Franciji in Italiji.

O tem vprašanju se razpravlja na tajnih sestankih Kongresnih odborov, ki proučujejo načrte zakonov za medsebojno pomoč za leto 1955. Kongresni voditelji so naj bi bil enak amandmaju Richards, ki se nanaša na finančno leto 1954. Amandma Richards predvideva, naj se tudi NATO, ki so nakazani za države EOS v finančnem letu 1954, uporabijo za države EOS kot blok potem ko bo pogodba ratificirana. Učinek amandmaja se bo čutil šele približno 6 mesecev, ko bodo orožje, dobavljeno iz fondov za leto 1954, pripravljeno za izročitev.

Kar se tiče Francije, izjavljajo v omenjenih krogih, da ne bo nanašal amandma na pomoč Franciji za vojno v Indokini. V finančnem letu 1955 bo pomoč za Indokino znašala približno 90 odstotkov od nameravane pomoči Franciji.

MANILA, 24. — Danes je prispel v Manilo ameriški obrambni minister Charles Wilson, ki bo ostal na Filipinih tri dni.

Wilson se bo sestal s predsednikom Magsajsajem, nato pa bo odpotoval z letalom na otok Guam.

Skozi sito in rešeto

Iskreni «Il Popolo»

Rimsko Scelbovo glasilo «Il Popolo» je pred nekaj dnevi odkrito zapisalo v zvezi s Scelbovo izjavo, da se bo toliko časa upiral balkanski zvezi, dokler ne bo rešen spor o Trstu, da to ni «kapricc, temveč da Italiji balkanska zveza ne ugaja «ne glede na to ali tržaško vprašanje obstaja ali ne». List omenja tudi Albanijo.

Kot vidimo, hoče biti Italija za vsako ceno nekakšen vrhovni razsodnik na Balkanu. «Il Popolo» pa vsekakor zasluži pohvalo, da je tako iskreno povedal in potrdil, da je tisto, kar naš dnevnik že devet let piše glede rimske imperialistične politike proti Balkanu — najčistejša resnica.

«Il Lavoratore» in naše pravice

Včerajšnji «Il Lavoratore» se je z neznansko vnemo zagnal v nedeljski uvodnik tov. Franca Stoke, v katerem v imenu Osvobodilne fronte in vseh tržaških Slovencev ter vsega tržaškega delovnega ljudstva že stotič zahteva popravo krivic, ki se nam godijo, in tudi v sedanjem političnim položaju terja naše pravice. In prav te naše upravičene zahteve so kominformovskim urednikom prav tako trn v peti kakor njihovim pajdašem v uredništvih klerofašističnih časopisov. Zato niti z besedico ne omenjajo prav teh zahtev, ki so glavna vsebina članka kakor tudi poudarka, da antianeksionistične sile v Trstu naraščajo ter da so prav te sile tiste, ki nam bodo Slovencem pomagale izbojevati te pravice in ki bodo tudi končno izbojevale politično in gospodarsko neodvisnost Trsta.

In zlasti ta ugotovitev kominformistom ne ugaja. Vzroki so oni, ki so pripeljali kominformovsko vodstvo na čelo iredentističnega fašizma v Trstu in ki ležijo v osnovi pisanja glavnega glasila italijanskega kominformizma «Unità». Včeraj je pisanje tega lista doživelo pohvalo klerofašističnega «Giornale di Trieste», ki postavlja «Unità» celo za vzgled vsem italijanskim novinarjem, kako se brani čast domovine, o čemer poročamo na drugem mestu.

Če mu ne bo prej odzvonilo...

Tržačani so včeraj že pomislili, da se je njihov župan na tako važen dan, kakršen je obletnica vstopa Italije v svetovno vojno, nekje zgubil. Sele sinoči pozno je Ansa sporočila, da se ni zgubil, temveč da je bil zcpet na jokajočem pohodu po Italiji, tokrat v Turinu. Tam je v nekem parku izročil presrečnim prebivalcem tega lepega mesta nič manj kot odbitek zvona Sv. Justa, da bi tudi Turinčani zvonili skupaj z Bartolijem, ko pride dan itd.

Samo če ne bo Bartoliju prej odzvonilo, kot je v strahu nekaj podobnega pred kratkim napovedal celo sam fašistični «Messaggero Veneto»...

SCELBA GOVORI V PALERMU o Trstu, 600.000 mrtvih in „naravnih mejah"

Predsednik rimske vlade je govoril na otvoritvi «Sredozemskega velesejma» predvsem pa se je spominjal 24. maja - Priključitev vsega STO k Italiji bi bila za Scelbo edina «pravična rešitev» - Strah demokristjanskega vodstva pred bližnjim kongresom stranke

(Od našega dopisnika)

RIM, 24. — Scelba je imel danes doslej najdaljši govor o Trstu v svoji karieri predsednika vlade. Govoril je v Palermu na otvoritvi «Sredozemskega velesejma», pa je Sredozemlje omenil le mimogrede, velesejem pa le v uvodnem stavku, ko je dejal, da se «na dan, ko se otvarja Sredozemski velesejem» ustavljajo misli ob obletnici vstopa Italije v prvo svetovno vojno. Na struno proslavljanja dne, ko je Italija za ceno večjega plena prodala svoje dotedanje zaveznike in izbrala nove, je bil ubran ves govor, kot je sploh Scelba med današnjim obiskom v Palermu še nekajkrat proslavljal ta znameniti dan in se tudi udeležil njegove proslave v vojašnici.

Ob proslavljanju takega dne se tudi Scelba ni znal izogniti v fašistične propagandistične namene povečanega števila 600.000 mrtvih (po uradni statistiki jih je bilo 370.000) in s tem utemeljeval italijansko «pravico do Trsta». Prav tako se ni znal izogniti demagoški laži o italijanskih zaslugah za ustanovitev Jugoslavije po prvi svetovni vojni, niti govorjenju o «naravnih mejah Italije», ki so bile dosežene leta 1918.

Nadaljeval je da «kasnejši dogodki med Italijo in Jugoslavijo, čeprav žalostni, ne bi smeli zasenčiti italijanskega prispevka k jugoslovanski neodvisnosti, zlasti še, ker je Italija že drago plačala napake fašizma». Govoril je o žrtvah, ki jih je naložila Italiji mirovna pogodba in «želel podčrtati samo še nemožnost nadaljnjih žrtev in krivičnost sedanjega položaja», ki «koristi samo sovražnikom miru». Dejal je tudi, da se je Italija «skrbno izogibala vsemu, kar bi lahko poostrilo že tako kočljive odnose» in da «ne odgovarja na provokacije», temveč «se sklicuje na čut zdravega razuma».

Nato je Scelba dejal, da nobena italijanska vlada ne bi mogla pristati na rešitev, ki ne bi bila pravična in dodal, da je takšna rešitev tudi v interesu vseh atlantskih držav. Pravična rešitev pa bi bila priključitev vsega STO k Italiji, je dejal Scelba in izrazil upanje, da zahodne velesile «še danes imajo za pravično to, kar se jim je zdelo pravično včeraj». Vendar je opozoril, da tržaško vprašanje ne bi smelo paralizirati italijanske dejavnosti v mednarodni politiki («ne smemo ponoviti takšne napake, ki je bila zagrešena po koncu prve svetovne vojne zaradi reškega vprašanja»), predvsem pa ne sme preprečiti ratifikacije EOS.

Scelba v svojem govoru, ki je bil na ravni običajne frazerske patriotične retorike, torej ni naravnost zahteval izpolnitve tristranske izjave, vendar se od nje tudi ni odmaknil in jo je celo posredno postavil kot pogoj za «pravično rešitev»; da pa bi bila tudi ta «pravičnost» samo začasna, dokazuje njegova omemba «naravnih meja».

Medtem se je v Rimu sestal glavni odbor demokristjanske stranke, ki je sprejel pravilnik za delo bližnjega kongresa stranke, ki se bo začel 26. junija v Neaplju. Da se vodstvo stranke boji viharja, kaže določilo, da bodo na kongresu volili glavni odbor z večinskim sistemom. Gronchijev predlog, naj se glavni odbor voli proporcionalno, je bil odklonjen, vendar si je Gronchi po glasovanju pridržal pravico, da svoj predlog ponovno postavi na kongresu. Tudi na tem zasedanju so se morali spomniti 24. maja in z njim v zvezi Trsta; izjava o tem je bila — poleg resolucije o demokristjanskih «bojevnikih in povratnikih» — edina stvar, ki jo je odbor sprejel soglasno.

A. P.

Pismo zah. komisarjev Semjonovu

BERLIN, 24. — Trije zahodni vsoki komisarji v Nemčiji so danes poslali novo pismo sovjetskemu visokemu komisarju Semjonovu. V svojem pismu obžalujejo, da vzhodnonemške oblasti niso se podvzele nobenega koraka za ukinitev ukrepov proti svobodnemu kretanju Nemcev iz ene republike v drugo. Trije komisarji zavračajo nato sovjetski predlog, naj bi ustanovili mešane odbore obeh nemških vlad, in izjavljajo, da ne nameravajo priznati suverenosti režima, ki je sedaj na oblasti v Vzhodni Nemčiji.

Nato zavračajo trije komisarji obtožbe o zločinskih organizacijah, ki naj bi imele svoja oporišča v zahodnem Berlinu, ter ponavljajo svoje predloge od 17. marca, naj bi predstavniki štirih komisij skupno razpravljali o ukinitvi ovir za gibanje oseb med obema Nemčijama.

Nadaljuje se odvažanje ranjencev iz Dien Bien Fuja

HANOI, 24. — Danes je prišla v Hanoi bolničarka Geneviève De Gallard s skupino ranjencev. Kakor je znano, je morala ta bolničarka 27. marca ostati v Dien Bien Fuju, ker je bilo uničeno pristajališče letal, ki so odvažala ranjence. Od tedaj je ostala v oblegani trdnjavi in tam zdravila ranjence. Francoska vlada jo je tudi odlikovala.

Včeraj so iz Dien Bien Fuja odpeljali drugih 130 ranjencev. Do sedaj so odpeljali 421 ranjencev. Vietminško poveljstvo pa je danes javilo, da bodo izročili drugih 437 ranjencev, med katerimi so tudi Vietnamci.

Dr. Huard, ki vodi odvažanje ranjencev, se je danes vrnil v Fien Bien Fu, da pregleda pristajališče letal, ki ga vietminški vojaki popravljajo, zato da bodo za odvažanje ranjencev lahko uporabili tudi večja letala.

Francosko poveljstvo javlja medtem, da so Hošiminhove sile prenehale z obleganjem laoškega oporišča Nam Ta ob kitajski meji 140 km severnozahodno od Luang Prabanga. Na področju delte pa se je delovanje Hošiminhovih sil danes omejilo na sabotažna dejanja. Francoska letala pa so bombardirala in obstreljevala prometne poti in koncentracije nasprotnih sil v vsej Severni Indokini. Blizu laoške meje so francoske sile izpraznile še en utrjeno položaj, in sicer Siem Pang.

Poveljnik francoskih sil v Severni Indokini general René Cognyi je izjavil, da bi potreboval boljše orožje za vojskovanje na riževih poljih ob ustju Rdeče reke. Borba na tem področju se sedaj vodi skoraj po večini v močvirjih in v vodi. Samo vasi, mesta in ceste molijo iz ogromnega jezera, ki mu ni videti kraja. Zlasti bi francoske sile potrebovale amfibijska vozila in manjša opazovalna letala.

Danes pa se je v Pariz vrnil načelnik glavnega štaba general Paul Ely. Domneva se, da bo v svojem poročilu zahteval ojačenje čet in koncentriranje razpoložljivih enot na področju delte in v drugih važnejših področjih.

Stranska področja pa bi prepustili vietnamski domači vojski. Nekateri zatrjujejo, da bi utegnili tudi zamenjati generala Navarre z drugim poveljnikom.

EDEN JE POROČAL na seji angleške vlade

Pred povratkom v Ženevo je Eden izjavil, da bo prihodnji teden najbrž odločilen za uspeh ženevske konference

LONDON, 24. — Danes predpoldne se je sestala angleška vlada pod Churchillovim predsedstvom. Na seji je zunanji minister Eden, ki se je v soboto zvečer in v nedeljo posvetoval s Churchillom v njegovi poletni rezidenci Chequers, poročal o poteku ženevske konference in o ostalih mednarodnih vprašanjih.

Po vladni seji se je Eden opoldne z letalom odpeljal v Ženevo. Pred odhodom je izjavil novinarjem, da se mu zdi, da bodo razgovori prihodnjega tedna ali dveh tednov odločilni za uspeh ženeske konference, in da bo poskušal storiti vse, da bi se našla mirna in sprejemljiva rešitev za vprašanja Daljnega vzhoda.

Kot zatrjujejo v dobro obveščenih političnih krogih, je angleška vlada na svoji seji razpravljala predvsem o vprašanju Indokine in o angleško-ameriških odnosih. Glede Indokine je vlada pooblastila Edena, da v Ženevi v tesnem sodelovanju s francoskimi in ameriškimi predstavniki nadaljuje z napori za mirno rešitev spopada, pri čemer naj upošteva stališče dominionov, predvsem Indije, Avstralije in Nove Zelandije.

Kar se tiče odnosov z ZDA, je angleška vlada ugotovila potrebo, da se čimprej obnovi angloameriška solidarnost, tako v Ženevi kot v diskusijah o jugovzhodni Aziji. Glede tega ne predvidevajo nobene spremembe britanskega stališča, dokler se ne bo na ženevski konferenci pokazalo, ali je dosegla uspeh ali neuspeh. Priložnost za zbližanje angleškega in ameriškega stališča pa bo v kratkem nudila konferenca, ki jo bodo imeli v Washingtonu vojaški voditelji Anglije, Francije, ZDA, Avstralije in Nove Zelandije; na konferenci bodo razpravljali o položaju v Indokini in v jugovzhodni Aziji sploh.

Za načelnika britanske delegacije na washingtonski konferenci glavnih stanov je bil določen general sir John Whiteley, načelnik britanske vojaške misije v Washingtonu. Razgovori se bodo začeli čez nekaj dni.

Laburistični poslanec Donnelly pa je sporočil, da bo postavil Churchillu v spodnji zbornici tri vprašanja. Prvič bo zahteval «jasnejšo» izjavo o načrtu obrambnega pakta za jugovzhodno Azijo, drugič bo hotel podrobnejše informacije o poteku ženevske konference, tretjič pa bo zahteval pojasnila «o naravi korakov, ki jih je podvzela britanska vlada v Washingtonu in Parizu v zvezi s francosko-ameriškimi razgovori, med katerimi je Francija zahtevala vojaško pomoč v Indokini».

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1892 rojen Josip Broz - Tito, maršal Jugoslavije.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, torek 25. maja
Urban, Zdeslan
Sonce vzide ob 4.25 in zatone ob 19.39. Dolžina dneva 15.14. Luna vzide ob 0.26 in zatone ob 11.34.
JUTRI, sreda 26. maja
Filip, Dragica

S SKUPŠČINE OSVOBODILNE FRONTE ZA DOLINSKI OKRAJ

Vrste pristašev OF v Bregu so v preteklem letu močno narasle

Izvoljen nov 24-članski okrajni odbor - O razlaščanju slovenske zemlje po Ustanovi industrijskega pristanišča - Občinska uprava ni rešila mnogo vprašanj, ki so v interesu prebivalstva

V nedeljo popoldne je bila na sedežu v Dolini okrajna skupščina OF, na kateri so delegati iz vseh vasi okraja pregledali dosedanje delovanje in na podlagi poročil in diskusije napravili načrt za bodoče delo. Izvoljen je bil tudi nov okrajni odbor, ki šteje 24 članov. Skupščini sta prisostvovala tudi tov. dr. Dekleva in tov. Kosmina.

Okrajna skupščina je za OF dolinskega okraja velikega pomena, saj so delegati razpravljali o vseh perečih vprašanjih, ki tarejo prebivalstvo tega predela in sploh vsega našega področja in nakazali pot za uspešno borbo in dosego ciljev.

Po uvodnih besedah tov. predsednika je tov. Slavko Sturman podal daljše poročilo o delovanju Osvobodilne fronte v dolinskem okraju, o gospodarskem in političnem položaju in nakazal smernice za bodočnost. Med drugim je dejal: «Osvobodilna fronta je bila v dolinskem okraju brez dvoma kos svojim nalogam. Njeno vodstvo se je, ne glede na razne pomanjkljivosti in ovire, vedno uvrstilo z akcijami med ostale okraje našega področja in odločno vodilo borbo naših demokratičnih množic za njihove pravice na političnem, gospodarskem in nacionalnem področju».

Zelo živahno je bilo delovanje OF v dolinskem okraju po oktobrskem diktatu zapadnih velesil. Tov. Sturman je poudaril, da bi se bili morali v tej akciji proti imperializmu znajti skupaj s kominformistično vodstvom, ker trdi, da je proti imperializmu. Zgodilo pa se je nasprotno. Na večje razumevanje smo naleteli v tej borbi, je dejal govornik, pri ljudeh, ki se ne trkajo na prsa, da se borijo proti imperializmu. Kominformistični voditelji so namreč odvračali svoje pristaše od borbe proti krivičnemu diktatu, razbiti so hoteli naše sestanke, trgali so slovenske zastave in brisali borbene napise proti prihodu Italije. Ali jim lahko še verjamemo, da so za neodvisnost našega ozemlja? Prav gotovo ne.

Govornik je nato še podrobno našteval razne podvige kominformističnih voditeljev in prikazal njihovo goljufijo. Prešel je nato na problem, ki je zelo pereč, namreč na razlaščevanje naše zemlje po ustanovi industrijskega pristanišča. Poudaril je, da so prizadeti kmetje enotno nastopili in da Osvobodilna fronta odločno podpira stališče naših kmetov v njihovi borbi za svojo zemljo. Toda krajevni kominformovski voditelji so tudi ob tej priliki napravili vse, da bi razbili enotnost kmetovalcev, kar je prišlo do izraza zlasti na zborovanju prizadetih kmetov v Ricmanjih.

Zaradi tega je toliko večja naša dolžnost, da vse špekulacije kominformovskih voditeljev razkrinkujemo pred našimi ljudmi, obenem pa da podvojimo napore, da bo čimprej vzpostavljena krepka in enotna borba, ne samo naših kmetovalcev, temveč vsega našega prebivalstva.

Glede občinske uprave pa je govornik dejal, da se ta zapira sama vase in ne išče med prebivalstvom nobenih nasvetov ter načelno odklanja umestne predloge in pobude občinskih svetovalcev, ki pripadajo Listi slovenske skupnosti, tako da današnja uprava vsiljuje le svojo voljo in to mnogokrat proti interesom občanov. Navedel je primer kamnoloma v Boljuncu ter Italcementi v Ricmanjh, kjer se ni občinska uprava dovolj zanimala, da bi bili zaposleni domačini.

Tov. Sturman je poudaril, da je v dolinski občini mnogo nerešenih in perečih vprašanj, o katerih bi morala resno razpravljati občinska uprava in jih tudi reševati brez političnih špekulacij, kakor n. pr. splošna brezposelnost, brezposelnost mladine, strokovna izobrazba mladine, obstoj in razvoj kmetijstva itd. Poleg vedno odločnejše borbe za gospodarske in socialne pravice, pa je potrebno še bolj zaostriti borbo za uveljavljanje naših narodnih pravic.

Sledilo je organizacijsko poročilo, iz katerega je razvidno, da je bila Osvobodilna fronta v dolinskem okraju zelo aktivna in uživa vedno večji ugled med prebivalstvom, saj se je število članstva v lanskem letu močno dvignilo. Po poročilih se je razvila živahna diskusija, v katero so posegli številni delegati in se dotaknili predvsem tržaškega vprašanja. Pri tem so poudarili svoje odločno stališče, da so proti vsakemu povratku Italije v naše kraje. Tovariš iz Boršta je predlagal, naj bi še bolj podprli razvoj folklornih skupin, ki zelo vlečejo našo mladino in je navedel primer iz svojega kraja, kjer je folklorna skupina narastla od 12 na 30 članov. Govora je bilo tudi o godbi na pihala, o izletih v Jugoslavijo, katerih se udeležujejo ne samo člani Osvobodilne fronte, o delovanju raznih krajevnih odborov itd. Oglasil se je tudi tov. Kosmina, ki je poudaril, da je treba vsak dan razkrinkavati izdajstvo kominformovskih voditeljev in je energično pobil kominformovske klevete na račun Jugoslavije glede rešitve tržaškega kmetov v Ricmanjih.

Po končani diskusiji je spregovoril tudi tov. dr. Dekleva. O tem pa bomo zaradi važnosti podrobno pisali v jutrišnji številki našega lista.

Pogajanja o odpustih v podjetju CITECI

Na sedežu Zveze industrijcev so se včeraj sestali predstavniki sindikatov in podjetja CITECI, ki izdeluje v industrijskem pristanišču jeseno ambalažo in ki je preteklo soboto odpustilo 12 delavcev zaradi pomanjkanja dela. Pogajanja niso imela nobenega uspeha; zato se bodo nadaljevala v petek pri čemer bodo zastopani tudi člani tovarniškega odbora.

Krivičnost odpustov v podjetju De Angelo

V soboto je gradbeno podjetje De Angelo, ki ima svoj sedež v Ul. Felice Venezian, odpustilo z gradbišča na vogalu Ul. Canova in Pietà 12 delavcev, ki so dokončali temlje. Te delavce, ki so težaki, so sedaj odpustili, ker se pričnejo prava zidarska dela in je zidarski delovodja skupno s svojo skupino zidarjev pripeljal tudi svoje težake, čeprav bi bili odpuščeni prav tako sposobni opravljati tudi nova dela.

Zidarski delovodja, ki je med drugim šele pred kratkim prišel v Trst, hoče pač favorizirati svoje znance, kar pa ni prav, zlasti če pomislimo, da so med odpuščenimi težaki taki, ki imajo od štiri do sedem otrok in bi bilo na vsak način treba upoštevati tudi socialne razloge zlasti, ker so bili doslej z njihovim delom zadovoljni in ker so sposobni nadaljevati tudi z novimi deli. Lastniki podjetja bi morali to vsekakor upoštevati in ne dopuščati samovolje omenjenega delovodje.

Opozorilo dvolastnikom

V naši jutrišnji številki bomo objavili poimenski seznam dvolastnikov, ki lahko pridejo po obnovljene dvolastniške knjižice na sedež Kmetijskega nadzorništva v Ul. Ghega 6.

KRITIKE IN POROČILA

«Vesna» navdušila tržaške Slovence

Ljudje se razhajajo po končani predstavi v kinu «Auditoriumu»

Nam tržaškim Slovencem na žalost ni dano, da bi sproti spremljali nagel razvoj slovenske in jugoslovanske kinematografije. Te zvrsti umetnosti pred vojno v Jugoslaviji sploh ni bilo in razvijati se je začela šele po osvoboditvi s pomanjkljivimi napravami in neizkušenimi kadri, a zato polnimi prizadevnosti in volje, da se Slovenci in Jugoslovani uveljavimo tudi v filmski umetnosti. Po težkem začetku so prišli prvi uspehi. Danes vrtijo v jugoslovanskih kinematografih že vrsto domačih umetniških celovečernih in kratkometražnih filmov. Nekaj od njih smo jih videli tudi v Trstu. Kdo se ne spominja prvega slovenskega celovečernega filma «Na svoji zemlji», pretresljive filmske upodobitve trpljenja naših ljudi pod okupacijo? Kdo se ne spominja mnogo poznejšega mladinskega filma «Kekec», ki se je uveljavil tudi na festivalu v Benetkah?

In sedaj «Vesna»... Mnogo smo že slišali o njem. Vrtijo ga že nekaj časa v okoliških kinematografih. V nedeljo smo ga končno gledali tudi v Trstu v kinu Auditorium. Tokrat smo se na lastne oči prepričali, kako velik korak naprej je naredila kinematografija v Sloveniji tako v tehničnem kot igralskem pogledu. Kaj bi mu mogel očitati še tako natančen in z manjvrednostnim kompleksom obremenjeni kritik? V čem naj bi bil ta naš, slovenski film, slabši od drugih, da bi ne smeli biti ponosni nanj? Prav zares v ničemer, v ničemer. In prav nič ni drzno če zapišemo, da se s svojo vedro in pristno svežino, izražajočo zanosni polet mladih slovenskih in jugoslovanskih ljudi, postavlja pred vrsto tujih sličnih filmov, ustvarjenih po večji ali manjši šabloni.

Film «Vesna» je ugajal vsem in to je glavno; to je najboljša ocena zanj.

Le eno je škoda, da sta bili predstavi dopoldan in posebno prva na vsak način prezgodaj. Prepričani pa smo, da izražamo željo še stotin tržaških Slovencev če zapišemo, da bi morali «Vesno» še vrteti v mestu, saj jo prav zaradi prepoznega obvestila zanjo mnogi niso videli. —en

Koncertni večer v Avditoriju

Sopran Maruška Patikova - Smerkoljeva, bariton Samo Smerkolj. harfistka prof. Jelica Pertot - Portograndi

Barkovljansko prosvetno društvo nam je sinoči priredilo lep umetniški večer. V goste je povabilo člana ljubljanske Opere sopranistko Maruško Patikovo - Smerkoljevo in baritonista Samo Smerkolja ter harfistko, barkovljansko rojakinjo Jelico Pertot - Portograndi, profesorico harfe na ljubljanski glasbeni akademiji. V prvem delu koncerta sta oba pevca zapela nekaj narodnih in umetnih pesmi, v drugem pa vrsto opernih arij. Sopranistka Patikova si je s svojim simpatičnim nastopom in prijetnim, nežnim koloraturnim sopranom kmalu osvojila poslušalce, ki so jo po vsaki pesmi nagradili v obilnim ploskanjem. V prvem delu je posebno lepo in ljubko odpela Pavčičevi Ciciban - cicifuj ter Mehurčki, njen velik smisel za interpretacijo pa je prišel še posebno do izraza pri opernih arijah tako v solo točkah kot pri duetih. Poslušalcem je posebno ugajala arija Djole iz Gotovčeve opere «Ero z onega sveta,» ki jo je pela v izvirniku. Prav lepo je zapela tudi arijo Sneguročke iz istoimenske opere Rimski-Korsakova. Skupno z baritonistom Smerkoljem pa je zapela arijo iz Mozartovih oper «Čarobna piščal» in «Don Juan». Tu sta pevca bila posebno interpretacijsko močna in tudi njuni glasovi so se prijetno zlivali.

Baritonist Samo Smerkolj, ki je naši javnosti že poznan, je tudi tokrat potrdil svoje pevske kvalitete. V prvem delu je posebno lepo zapel Ipavčevo Ciganka Marija ter tri Lipovškove narodne: «Včasih sem zmirom mislil», «Kaj bi jaz tebi dal» in «Moj očka so mi rekli», ki je od vseh treh najbolj ugajala. V drugem delu je nastopil v že omenjenih Mozartovih duetih, kjer je prišel njegov žametni bariton posebno lepo do veljave v «Don Juanu».

Harfistka prof. Jelica Pertot je tudi že znanka našega glasbenega občinstva. Tudi tokrat je potrdila svoje virtuozno obvladanje instrumenta, iz katerega izvablja s presenetljivo tehniko prstov očarljive akorde. Zaigrala je dve Lupijevi skladbi Preludij in Boureé, Rousseaujevo Temo z varijacijami, Zabelovo Marjetico pri klavirju ter Salzedove Kratke glasbene pravljice: V cerkvi, Zlata ribica, Nočna sapica in V kasarno, ki je od vseh najbolj ugajala.

Pevca je pri klavirju diskretno spremljal pianist Marijan Vodopivec.

Barkovljanskemu društvu gre vsa pohvala za ta lep koncertni večer, ki je zadovoljil dovolj številno občinstvo. —en

Zaključna šolska prireditev v Šempolaju

V nedeljo popoldne so starši šolskih otrok in drugi prijatelji mladine do kraja napolnili novo šolsko poslopje v Šempolaju, v katerem so šolski otroci priredili zaključne prireditev. Na sporedu, ki ga je napovedal eden izmed učencev, so bile pevske in recitacijske točke ter dve enodejanki. Že sama pesem mladih grl je spravila občinstvo v dobro voljo. Otroci so pokazali, posebno deklice, da so pevsko nadarjeni in da bi z vztrajnimi vajami lahko sestavljali kar dober pevski zbor. Tudi recitacije so uspele in bi bile z večjim smiselnim poudarkom še bolj učinkovale. Prijeten je bil telovadni nastop deklic z vajo po napevu «Večer za našo vasjo». Najbolj pa so se odrezali igralci bodisi pri enodejanki «Mirko in abeceda», bodisi pri «Zakladu». Občinstvo jim je sledilo z velikim zanimanjem, se prisrčno nasmejalo in jih nagradilo z dolgotrajnim ploskanjem. Kot za petje smemo reči tudi, da je naša mladina igralsko nadarjena in da ima tudi na tem področju možnosti za uspehe. Tudi jezik nastopajočih je bil dokaj dober, kar je dokaz, da se učiteljstvo prizadeva dati mladini čimvečje jezikovne čistine, kar je pri nas tako zelo potrebno. Potrebno pa bi bilo tudi odvajati otroke od monotonega pojočega glasu, ki je nenaraven.

Starši in ostali so otrokom in učiteljem za prireditev hvaležni in si želijo še več takih prijetnih snidenj, pa ne samo ob zaključkih šolskih let.

Razvalina življenja na odru v Medji vasi

V nedeljo popoldne je na Skaluonovem dvorišču v Medji vasi priredila vaška mladina Finžgarjevo trodejanko «Razvalina življenja». Ta drama ni tako lahka za začetnike, a so naši mladinci kljub temu kar dobro izvršili svojo nalogo. Glavna zasluga za uspeh gre učitelju Dominiku Hvaliču, ki je tako marljivo pripravil te mladince, da so stopili že drugič v povojnem času na oder.

Posebna pohvala gre Lilijani Legiša v vlogi Lenčke in Mariju Legiši v vlogi Urha. Dobri so bili tudi ostali, in sicer Jože Pahor v vlogi Martina, Jože Legiša kot Ferjan, Marta-Tona Semolič, Marija Semolič, ki je igrala vlogo stare Mice, Ivan Perdec v vlogi Sirka in še Nada Pahor v vlogi dekle.

Dvorišče je bilo polno hvaležnih poslušalcev, tako domačih kakor iz okoliških vasi, ki niso varčevali s priznanjem.

NOVE SLOVENSKE KNJIGE

Josip Stritar: Zbrano delo, II. del lir 800.—
Josip Jurčič: Zbrano delo, VI. del lir 920.—
Lojz Kraigher: Ivan Cankar lir 1200.—
Miško Kranjec: Nekoč bo lepše lir 1200.—
Louis Bromfield: Noč v Bombayu lir 1500.—
Karl Kautsky: Izvor krščanstva lir 720.—

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v Trstu, Gorici in Sesljanu!

PO DOLGIH POGAJANJIH IN OBRAVNAVAH

UGODNA PRODAJA RAFINERIJE IRCO Z OBVEZO, DA BO 10 LET OBRATOVALA

Sodnik je prisodil čistilnico družbi «Immobiliare Giulia», ki je ponudila zanjo 34.700.000 lir, s čimer bo krit velik del dolgov

Včeraj ob 13. uri se je po dolgih pogajanjih in razpravah na sodišču končno rešilo vprašanje rafinerije IRCO, ki je napovedala stečaj, ker ji je bilo zaradi varnostnih predpisov nad tri leta onemogočeno obratovanje in je prav zato propadla.

Na sodišču so že večkrat obravnavali stečaj tega podjetja in sodnik je skušal najti take ponudnike oziroma kupce, da se ne bi krila le pasiva, marveč da bi se kupec obvezal, da bo rafinerija tudi obratovala, kar bi bilo seveda v precejšnjo korist tržaškemu gospodarstvu, ki prav sedraj preživlja hudo krizo. Kot je znano, je podjetje Ardiano in Baracco ponudilo za naprave čistilnice 15.700.000 lir, zato da bi jih demoliralo in odpeljalo v Italijo, medtem ko je podjetje SAB iz Milana bilo pripravljeno nadaljevati z obratovanjem. Končno pa je Immobiliare Giulia, družba z omejenim jamstvom, ponudila za čistilnico 34.700.000 lir in sodnik Ambrosi ji je zato prisodil prodajo podjetja, zlasti ker se je družba tudi obvezala, da bo poskrbela za 10-letno obratovanje čistilnice. Z omenjeno vsoto so bili skoraj docela kriti prednostni krediti, ki jih ima ZVU do podjetja IRCO.

Z obratovanjem tega podjetja bo zagotovljeno delo 40 delavcem in prav bi bilo, da novi lastniki vzamejo na delo predvsem bivše delavce podjetja IRCO, ki so že tri leta brez dela in ki so tudi upniki prejšnjega podjetja, ki jim ni izplačalo odpravnin. Zato smo prepričani, da bo novo podjetje to upoštevalo ter zaposlilo vse bivše delavce IRCO.

Zahteve delavcev SELAD zaposlenih pri Orehu

Tovarniški odbor delavcev SELAD, ki so zaposleni pri izsuševalnih delih močvirja pri Orehu, je 17. t. m. poslal ravnatelju SELAD inž. Romegalliju pismo, v katerem je zahteval ,naj tem delavcem pošrbe gumijaste škornje, naj dajo vsem tistim, ki delajo z rokami in nogami v vodi, 1 uro dodatka plače in naj poskrbe za njihovo higiensko zaščito, kakor je določeno po predpisih. Včeraj je tovarniški odbor prejel odgovor, v katerem ravnateljstvo SELAD odbija zahtevo po dodatku enourne plače za delavce, ki delajo v vodi. Glede škornjev se zdi, da jih bodo delavcem dali, stvar higienske zaščite pa proučujejo.

Žepar v cerkvi

Ko je včeraj dopoldne 69-letna Rosa Musso vd. Furlan, ki ma svoje bivališče v Ul. Pondares 5 pobožno molila pri maši v cerkvi v Ul. Vasari, ji je neznanec odnesel torbico, v kateri je imela osebne dokumente, tri potrdila zastavljalnice in 20.000 lir v gotovini.

Huda nesreča na delu

Med delom pri podjetju Zelco - Locatelli v Ul. Ghirlandaio je včeraj 52-letnemu Raffaellu Rinaldisu iz Ul. Guardia 26 padel na glavo tram. Z rešilnim avto so delavca odpeljali v glavno bolnico, ker je dobil pretres možganov in si verjetno prebil lobanjo. Njegovo stanje je precej resno.

Prijeta avtomobilska tatova

Razni malopridneži, ki kradejo iz avtomobilov, nimajo vedno sreče. Tako sta tudi 20-letni Enea Scrap iz Ul. Lamarmora 30 in 25-letni Duilio Schreiber iz Ul. Biasoletto 18 imela smolo pri svojem «delu» v noči med nedeljo in ponedeljkom. Iz avtomobila, ki ga je pustil na cesti 30-letni Giovanni Stocovaz iz Skedenjske ulice 115, na ukradla dva dežna plašča, pa ju je lastnik pravočasno zapazil in tekel za njima. Prijel je Scrapa in ga odpeljal z avtom na poveljstvo policije, ki je za nekaj ur prijela še Schreiberja. Oba sta še imela pri sebi ukradena plašča.

Samomor s plinom

Že večkrat je 56-letna Cesira Pavan por. Macchi iz Ul. Barbarigo izjavila, da bo napravila samomor zaradi bolezni. Včeraj pa jo je njen mož našel mrtvo v kuhinji. Proti večeru, ko še je vrnil domov, so bila vrata zaklenjena; odprl je in naenkrat je puhnil vanj plin. Odprl je okna, zaprl plinsko cev in skočil na pomoč ženi, ki je ležala na tleh z glavo v kadi vode. Vsaka pomoč je bila zaman.

Takoj je obvestil policijo in zdravnik je ugotovil, da je ženska umrla nekaj ur preje zaradi zastrupitve s plinom.

NADALJEVANJE RAZPRAVE O UMORU OLINDA ROSA BIANCA

KRI USTAVILA MEHANIZEM trgovčeve zapestne ure ob 19.55

Zaslišanje dveh prič v bolnišnici – Danes bodo soočili trgovčevo uradnico Tinellijevo z Luisino Sulligoi glede lastništva zelene rute

Iz kakšnih vzrokov se je ustavila ročna ura, ki so jo našli na pokojnikovem zapestju, ob 19.55? To je bilo eno izmed treh vprašanj, ki jih je sodišče postavilo izvedencu g. Cavallarju. Slednji je namreč včeraj zjutraj pregledal mehanizem ure, ki je verjetno obstala v istem trenutku, ko je prenehalo biti tudi trgovčevo srce.

Gospod Cavallar je uro natančno pregledal in nato ugotovil, da se je mehanizem ustavil čim je trgovčeva kri prišla v njeno notranjost. Sledovi krvi so še sedaj dobro vidni. Ura je popolnoma v redu in bi lahko po očiščenju brezhibno delovala. Je ura, kljub krvi v notranjosti, lahko še tekla? To vprašanje je bilo postavljeno v zvezi z dejstvom, da je ura, čim so jo agenti prijeli v roko, zopet začela teči in se je končno ustavila ob 20.07. To po izvedenčevem mnenju ni nič čudnega še posebno ne, ker je bil navita in bi lahko tekla še kakih 6 do 8 ur. Ustavila pa se je dokončno, ko se je kri strdila.

Odv. Berton — Koliko je kazala ura, ko jo je izvedence prijel v roko?

Cavallar — 7.13.

Odv. Berton — Hvala.

To vprašanje ni bilo postavljeno zaman: dejstvo je namreč, da je nekdo premikal kazalce, kakor se mu je zdelo in to po odkritju zločina, kar je brez dvoma graje vredno, kajti podobne predmete, ki bi lahko postali tudi dokazi, bi morali nedotaknjene izročiti sodnim oblastem.

Jutranja razprava se je začela in tudi končala s pričevanjem izvedenca. V soboto je namreč sodišče odločilo, da se dve priči zaslišita v bolnišnici, kar je bilo tudi delno izvršeno. Ena izmed prič Renato Cassinelli, bivši trgovčev uslužbnec, pa zaradi preutrujenosti ni mogel končati pričevanja in je zato predsednik odločil, da se ga nenudoma zasliši. Nekaj minut po 11. uri je Cassinelli že sedel v sobi uroloških oddelka bolnišnice okoli njega pa so se razvrstili sodnik dr. Zanetti, tožilec dr. Visalli, zapisnikar Neri, odv. Kezich in Berton za obrambo, odv. Antonini kot zagovornik zasebne stranke in nekaj novinarjev.

V začetku popoldanske razprave pa so prečitali izjavi obeh prič, in sicer natakarja Giovannija Serafina, ki je, kakor že na policiji, zanikal, da bi bil Lazzari 25. februarja zvečer v kavarni S. Marco in da bi ga kdo naslednjega dne opomnil na njegovo prisotnost.

Važnejše, čeprav v glavnem ne bistvenega pomena, so bile izjave Renata Cassinellija. Tudi pri njemu, kakor pri vseh uslužbencih pokojnega trgovca, so se vsa vprašanja vrtela okoli zelene rute, radia, avtomobilov itd. Cassinelli ne ve, čigava je bila zelena ruta. Kar se radia tiče, je pojasnil, da ga je gospodar spravljal v omaro. Radio ni nikoli močno igral in gospodar ni trpel, da bi tudi drugi razpolagali z njim. Njemu je celo nekoč prepovedal uporabo. Ne ve pa, če sta se ga Bozzola in Sulligoi posluževala. Kaj pa šoferji? So redno hodli v pisarno? Ne. Čez dan so bili v skladišču in če so želeli kakšno pojasnilo, so ga vprašali skozi lino, ki je bila naleseni in stekleni pregradi, ki je delila skladišče od pisarne. Zvečer pa so zahajali v pisarno, kjer so urejevali račune in napravljali inventar prodanega blaga.

Tož. — Kakšna pa je bila razdalja med avtomobili in umivalnikom v skladišču? Cassinelli je pojasnil, da je bila razdalja približno 1 meter, ker je gospodar naročil šoferjem, naj spravijo avte čim bolj na stran, da bi tako pustili prost dohod do umivalnika.

Po mnenju sodišča je Luciana Tinelli, bivša uradnica Olinda Rosa Bianca, ena izmed najvažnejših prič, kajti ona bi morala vedeti marsikaj. Uradnica resnično precej ve, posebno še kar se tiče ponarejenih faktur in spora, ki je zaradi tega nastal med Bozzolo in trgovcem.

Potem ko je Tinellijeva obrazložila kdaj in kako je trgovec rabil radio in v zvezi s tem, če so ga tudi šoferji lahko uporabljali, je pojasnila, da je možno, da sta bodisi Bozzola bodisi Sulligoi spreminjala ton sprejemnika kakor je tudi možno, da sta ga posebno v večernih urah premikala, ko sta rabila mizo za urejevanje računov. Dodati moramo, da se o radiu precej govori in se bo še govorilo, kajti na njem so našli odtise Bozzolovega palca. Bo to dokaz njegove krivde? Mi sicer dvomimo, da bi to zadostovalo za obsodbo človeka, vendar ne moremo predvidevati do kakšnih zaključkov bodo prišli po zaslišavanju uradnice Tinellijeve, katera bo morala ponovno stopiti pred sodišče tudi danes dopoldne, ko jo bodo soočili, v zvezi z zeleno ovratno ruto, tudi z Luisino Sulligoijevo. Morda bo to oživelo razpravo, ki je začela postajati precej dolgočasna.

Razprava se nadaljuje danes ob 9.30.

Preds. Palermo, tož. Visalli, zapisn. Neri, obramba odv. Kezich, Berton in Morgera, odv. zasebne stranke Caravelli in Antonini.

RAZPRAVA PROTI 10 POSESTNIKOM OROŽJA

Obramba zahteva oprostitev večine obtožencev

Zagovorniki skušajo dokazati, da njihovi varovanci niso bili v dejanski posesti orožja - Razprava se nadaljuje danes

Na včerajšnji razpravi proti 10 obtožencem, ki jih tožilec maj Smith dolži posesti orožja, so govorili le njihovi zagovorniki. Prvi je bil na vrsti odv. Gefter Wondrich, ki brani Della Picco. Skušal je dokazati, da je bil Della Picca le vmesni člen v prodaji revolverja med Corsijem in Clarijem ter poudaril, da se je to zgodilo pred 21. septembrom 1953; odvetniku se je namreč zdela ta ugotovitev še posebno važna, ker je bil obtoženec menda zapleten v novembrske dogodke.

Odv. Poilucci je v glavnem ponovil isto, kar smo že slišali: da Czerni ni imel orožja, ampak samo kopito od puške, medtem ko je ostale dele puške odvrgel. Zato je zanj zahteval oprostitev.

V dopoldanskem delu razprave je govoril le še odv. Geronti, ki brani Bisiachija. Obtožnica ga dolži posesti 7 kosov orožja, med drugim več revolverjev, puške, puškomitraljeza in brzostrelke. Zagovornik je prečital izjavo, ki jo je Bisiachiju izdal in podpisal narednik Armano, v kateri je rečeno, da ne bo proti njemu uveden noben postopek, če bo sodeloval pri odkritju orožja. Iz te izjave, je dejal zagovornik, se vidi, da je Bisiachi sodeloval s policijo pri odkrivanju orožja, ki ga policija drugače ne bi našla ali pa le po dolgem trudu. Nadalje je odv. Geroni poudaril, da njegovega varovanca dolžijo posesti orožja in municije, vendar o municiji ni govora, ker je dejansko ni bilo. Glede posesti nekaterih kosov orožja je nato zahteval oprostitev, za druge pa je predlagal, da se aplicira amnestija.

Na popoldanski razpravi je prvi govoril odv. Kesich, ki brani Szaba Minzenti Bruna in njegovega sina Furia. Glede sina je poudaril njegovo mladost, nezrelost in nerazsodnost, ki ga je dovedla do nakupa revolverja, medtem ko je za očeta dokazoval, da ni bil v posesti orožja. Ko je prikazoval sinovo otročjost, je zagovornik med drugim dejal, da se še sedaj igra s svinčenimi vojaki, pa ga je predsednik Mr. Curry prekinil z nasmeškom na obrazu:

«Tudi starejši ljudje imajo take muhe. Poglejmo na primer Churchilla, saj je njegova strast prav v tem, da se igra z vojaki.»

Predsednik je moral biti dobre volje, ko je malo kasneje zopet prekinil zagovornika in ga vprašal za neko pojasnilo iz rimskega prava. Ker mu odvetnik ni znal odgovoriti, je predsednik vzkliknil:

«Kaj se moramo rimsko pravo učiti res samo v Angliji!?»

Seveda je odv. Kesich za oba varovanca zahteval popolno oprostitev.

Isto zahtevo je postavil tudi odv. Bologna za Luigija Boleta, medtem ko je odv. Presti predlagal, naj sodišče spozna Rinaldija za krivega, pri čemer pa naj upošteva vse olajševalne okolnosti in mu prisodi najmilejšo kazen.

Razprava se nadaljuje danes dopoldne.

NOCNA SLUZBA LEKARN:

Barbo-Carniel, Trg Garibaldi 5; Benussi, Ul. Cavana 11; Al Galeno, Ul. S. Cilino 36 (Sv. Ivan); Alla Minerva, Trg Sv. Frančiška 1; Ravasini, Trg della Libertà 6; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 23. in 24. maja 1954 se je v Trstu rodilo 11 otrok, umrlo je 15 oseb, poroke pa so bile 4.

POROČILI SO SE: mehanik Emilio Romano in šivilja Matilde Mustacchi, trgovski potnik Adolfo Viotti in gospodinja Laura Crasso, mehanik Srečko Orel in cvetličarka Ana Rupel, urar Egberto Mirri in šivilja Erminia.

UMRLI SO: 77-letna Ivana Simič vd. Copinič, 12-letni Lelio Laterza, 55-letni Giuseppe Bertocchi, 78-letni Vittorio Zorzenoni, 39-letna Amalia Marzi por. Grahonja, 70-letni Ferdinando Malis, 50-letna Olga Sedmak por. Caria, 54-letni Emilio Depase, 58-letna Ildegarda Tamburini por. Milazzi, 61-letni Giovanni Zanini, 81-letna Ivana Urabitz, 75-letna Felicita Del Piero vd. Rossetti, 60-letna Onorina Concina vd. Corva, 66-letni Rodolfo Unterweger, 78-letni Giovanni Riosa.

PRIHODI IN ODHODI LADIJ

V nedeljo so priplule v tržaško luko sledeče ladje: iz Benetk it. ladja «Irma» s 96 t raznega blaga; iz Benetk it. ladja «Campidoglio» s 151 t raznega blaga in 8 potniki; iz Benetk it. ladja «Ugolino Vivaldi» s 588 t raznega blaga in 10 potniki; iz Chioggie it. ladja «Tagliamento», prazna; iz Ravenne it. ladja «Edgardo», prazna; iz Torviscose it. ladja «San Dona» prazna, iz Benetk it. ladja «Messapia» s 149 t raznega blaga in 30 potniki.

Odplule so: proti Reki jugoslovanska ladja «Sinja» z 9 potniki; proti Rusiji it. ladja «Jano», prazna; proti Tel Avivu ameriška ladja «Exilona» s 1421 t raznega blaga.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 17,4, najnižja 13,2, ob 17. uri 16,2. Zračni tlak 1016,5 stanoviten. Vlaga 75 odst., padavine 5,3 mm, nebo pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 15,7 stopinje.

KADARKOLI

se Vam zdi in ne samo v začetku meseca se lahko naročite na

«PRIMORSKI DNEVNIK»

Dovolj, da telefonirate na štev. **37338** ali da izročite Vaš naslov našemu raznašalcu.

ZNG
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Jutri 26. maja 1954 ob 21. uri gostovanje v BORSTU
z Bettijevo dramo
«Zločin na Kozjem otoku»

V četrtek 27. maja 1954 ob 16. uri gostovanje v NABREŽINI
s Krasnovo komedijo
«DRAGA RUTH»

Dne 6. junija bo množični izlet na veliko ljudsko zborovanje Primorske na STJAKU ob deseti obletnici prve pokrajinske konference SPZZ.

Nastopala bo igralska skupina IX. korpusa, združeni pevski zbori, mladinski pevski zbor iz Tolmina in godba Ljudske milice iz Ljubljane.

Po kulturnem programu bo ljudsko rajanje.

Vpisovanje v Ul. R. Manna 29 samo še danes 25. t. m. od 9. do 12. in od 16. do 18. ure.

Osvobodilna fronta

Sestanek širšega odbora OF v Bazovici bo danes 25. t. m. ob 20. uri v običajnih prostorih.

Razna obvestila

Tajništvo Zveze prosvetnih delavcev sklicuje za sredo 26. maja ob 18. uri redno odborovo sejo. Prosimo za točnost.

Pevsko društvo «Avgust Tancer» v Nabrežini priredi na binkoštno nedeljo dne 6. junija 1954. ob 16. uri proslavo v spomin učitelju in pevovodji «Avgusta Tancetu» v kino dvorani v Nabrežini.

Nastopi mešani pevski zbor «A. Tancer» z umetnimi in ljudskimi pesmimi pod vodstvom g. Franja Fabrisa. Sodeluje tudi nabrežinska godba pod vodstvom g. Josipa Devetaka. Na sporedu so tudi recitacije, baleti ter solospevi s spremljevanjem klavirja.

KINO

Rossetti, 16.00: «Megla nad Rokavskim prelivom», E. Williams
Excelsior, Zaprto zaradi obnove.
Fenice, 16.00: «Napad Kyberov», T. Power, T. Moore.
Nazionale, 16.30: «Dobrodošli Mr. Marshall», Lolli Sevila
Filodrammatico, 16.00: «San Francisco», C. Gable, J. MacDonald
Arcobaleno, 16.00: «Onstran Sahare».
Auditorium, 16.30: «Vrnila sem se zaradi tebe», W. Birgel, T. Lingen.
Astra Rojan, 16.30: «Samoa», G. Cooper.
Cristallo, (Trg Perugino) 16.00: «Grešila sem, da te rešim», M. Vitale, P. Cressoy.
Grattacielo, 16.00: «Obleči gole», film posnet po Pirandellovem delu. L. R. Drago, G. Ferzetti.
Alabarda, 16.00: «Vrni se!», Y. Sanson, A. Nazzari.
Ariston, 16.00: «Alina», G. Lollobrigida.
Armonia, 15.15: «Vsi smo najemniki», A. Fabrizi.
Aurora, 16.00: «Spartacus», M. Girotti
Garibaldi, 15.30: «Postržek 53», M. Fiore.
Ideale, 16.00: «Cena dolžnosti».
Impero, 16.00: «En dan na sodniji», S. Pampanini.
Italia, 16.00: «Plaža», M. Carol, R. Vallone. Mladoletnim prepovedano
Viale, 16.00: «Pekel ognja», W. Elliot.
Kino ob morju, Danes zaprto.
Massimo, 16.00: «Prepovedane ženske», L. Darnell. Mladoletnim prepovedano.
Moderno, 16.00: «Lepotice na kolesih», R. Hayworth.
Savona, 15.00: «Volkulja», Kerina. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Sv. Marko, 16.00: «Nemirna kri», R. Vallone.
Secolo, 16.00: «Kanzaški roparji».
Vittorio Veneto, 16.00: «Postržek 53», M. Fiore.
Azzurro, 16.00: «Nori pevec», D. Martin.
Belvedere, 16.00: «Svetlobi naproti», R. Roman.
Marconi, 16.00: «Zadnja razsodba», A. Lualdi. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Novo cine, 16.00: «Jetniki zapuščenega mesta», J. McNally.
Odeon, 16.00: «Amerikanec v Parizu», G. Kelly
Radio, 16.00: «Junak sem jaz», Rascel.
Venezia, 16.00: «Moč usode», opera G. Verdija s T. Gobbijem.

RADIO

**TOREK, 25. ma

SLOVANSKE MANJŠINE V AVSTRIJI

Ob vzhodni meji med Avstrijo in Madžarsko, in sicer severovzhodno, jugovzhodno ter južno od Wienerneustadta ter vse do Nežiderskega jezera živi samostojna hrvaška etnična skupina gradiščanskih Hrvatov, ki je kljub prodirajočemu nemštvu vzdržala ter ohranila svoj nacionalni značaj. Ni to neka kolonija, ki bi se bila tja naselila iz kakršnih koli razlogov, ampak gre za avtohtono ljudstvo, ki je bilo sicer vedno zapostavljeno, ki pa je hkrati bilo tudi v času stare Avstrije, kakor tudi v času nacizma, vsaj toliko priznano, da so mu dovolili najosnovnejše pravice do šole in verskega izživljanja v domačem jeziku. Ta skupina ima tudi svoj tednik, in sicer «Naš tajednik», ki je glasilo vseh gradiščanskih Hrvatov

In vprav iz tega tednika je razvidno, da se tudi gradiščanski Hrvati vztrajno borijo za svoje pravice, kajti zapostavljanje, ki smo ga prej omenili, prihaja pogosto do izraza, in kratenje pravic ogražata njihov nacionalni obstoj. V ilustracijo razmer ponatiskujemo uvodni članek, ki ga je «Naš tajednik» objavil 15. maja letos pod naslovom: Koroški Slovenci.

«Redko kdaj čujemo o njih. In ko kaj čujemo o njihovem ljudskem gibanju, potem smo nekako prepričani, da je zanje bolje kakor za nas Hrvate v Gradišču, kajti oni nimajo toliko težav zaradi poučevanja slovenskega jezika kot jih imamo mi zaradi nabega hrvaškega jezika. Celo zvezna vlada jim priznava večje pravice. Tako imajo na primer koroški učitelji na slovenskih in dvojezičnih šolah tudi dodatek, ki ga naši hrvaški učitelji nimajo.

In zato nas je tembolj presenetila vest v radiu, da je koroški pokrajinski poglavar Wedenig pred dnevi ob neki priložnosti izjavil, da prav tako, kot ima vsaka nemška manjšina, ki živi v kateri koli državi, pravico do narodnega razvoja, pravico do nemške šole, imajo prav tako to pravico tudi koroški Slovenci. Toda tudi na Koroškem ni vse zlato, kar se sveti, kajti čemu bi bil pokrajinski poglavar poudaril omenjeno pravico, če bi bili koroški Slovenci zadovoljni. Kot kaže se nam skupno z našimi brati Slovenci godi tako, kot se je godilo nekemu visokošolcu z njegovo disertacijo o gradiščanski manjšini. Kar se Hrvatov tiče je pisal med drugim stvari, ki se jim moramo smejati

Visokošolec je med drugim poudarjal, da je vprašanje gradiščanskih manjšin že zdavnaj rešeno. Za dokaz mu služi dejstvo, da pripada hrvaški manjšini celo pokrajinski poglavar dr. Karall. Škoda, da ni zapisal, da je dr. Karall postal pokrajinski poglavar samo zato, ker je Hrvat. Nadalje piše, da imamo tudi šolskega nadzornika, in sicer profesorja Klaudusa. Toda visokošolec ni povedal, da je on danes več ali manj samo peto kolo, ali bolje povedano, da je za sedaj tudi njemu dovoljeno stopiti v hrvaške šole. Prav gotovo ni visokošolcu znano, da nadzirata hrvaške šole nemški pokrajinski in okrajni šolski nadzornik in šele kot tretji hrvaški šolski nadzornik. Zato se postavlja vprašanje, koga naj poslušajo učitelji? Če se poučuje mnogo nemščine, se zadovoljita prva dva, pri čemer pa ne more biti zadovoljen hrvaški šolski nadzornik, kajti v takem primeru se poučuje le malo v hrvaščini. Če pa hočejo učitelji zadovoljiti hrvaškega nadzornika, bosta nezadovoljna ostala dva nadzornika. Ali bi ne bilo dovolj, če bi hrvaške in mešane šole nadzirala samo pokrajinski in hrvaški nadzornik?

Visokošolec vidi nadalje v gradiščanskih uradih skoraj same Hrvate. Verjetno so mu tako povedali neki naši «prijatelji». Toda pozabili so mu povedati, da je pri pokrajinski vladi zato več Hrvatov kot bi jih oni radi videli tamkaj, ker je okolica Železna povečini hrvaška in ker se po vojni prijavili za službe predvsem Hrvati. In v tistem času ni bilo v Železnem lepega življenja. Za vsakogar je bilo tedaj vprašanje, kje bo stanoval, kdaj in kaj bo jedel. In vendar so Hrvati prišli, dočim so drugi raje ostali doma. Visokošolcu je pozabili povedati tudi to, da če imamo Hrvate tudi v okrajnih poglavarstvih, na sodišču in drugod, jih je v teh ustanovah zelo malo. Pa tudi tega niso hoteli videti, da imamo v Gijeci, Bjelom selu, Novem selu, Pandrofu, Uzlopu, Cindrofu, Stikapronu, Kaštrofu in drugod za tajnike Nemce. Imamo vtis, da so mu povedali tudi to, da Hrvati v Kulturnem društvu potrebujejo samoupravo in avtonomijo. Tista glava, v kateri se je ta misel porodila in ki jo je širila, je morala biti «meglena». In kaj je še videl? Namreč, da so v Kulturnem društvu včlanjeni samo kmetje. Delavci in izobraženci pa — se zatrjuje — stoje ob strani. Iz tega se vidi, da je imel naš visokošolec, ki je po rodu Nemec z Dunaja, slabe prijatelje, ki jih ljudstvo naziva renegate.

Ne bi bili iskreni, če bi ob tej priložnosti hkrati ne poudarili, da je pokrajinska vlada omogočila, da se na učiteljišču v Železnu učijo hrvaške dijakinje tudi hrvaščine, ter da pokrajinska vlada gmotno podpira tisk Kulturnega društva. Ker pa ne živi človek samo od kruha, tako tudi narodna manjšina

(Nadaljevanje na 4. strani)

Mladina iz Medje vasi je postavila na oder Finžgarjevo dramo «Razvalina življenja». Delo je režiral tamkajšnji požrtvovalni učitelj Dominik Hvalič. Na sliki vidimo nastopajoče.

V KRATKEM BO STEKEL EDEN NAJVEČJIH INDUSTRIJSKIH OBRATOV

KIDRIČEVO - TOVARNA ALUMINIJA

Posamezna zgodovinska obdobja se označujejo tudi po raznih kovinah. Imeli smo namreč bakreno dobo, živimo v železni dobi in pred kakimi dvajsetimi leti ali kaj več pa so začeli imenovati sedanjo dobo, dobo aluminija. To pa je bilo le nekako prehodno nazivanje obdobja zaradi izredno velike važnosti, ki ga je v splošnem začel zavzemati aluminij. Pa naj bo kakor koli in naj se posamezna obdobja imenujejo tako ali drugače, dejstvo je, da je aluminij kot kovina, ki se uporablja v najrazličnejše namene, izredno važen element sodobnega gospodarstva in predstavlja pravo bogastvo.

In tega se je posebno zavedala Jugoslavija, ko se je lotila gradnje največjega tovrstnega objekta v državi, namreč velike ali, bolje, velikanske tovarne aluminija v Kidričevem pri Ptuju.

Znano je, da je Jugoslavija zelo bogata na boksitu, saj ga ima v neštetih količinah v vsem zahodnem delu Jugoslavije, vse od Istre skozi Dalmacijo do Črne gore, ter dalje v Bosni in celo nekaj v Makedoniji. Predelovanje boksita v aluminij ni sicer tako enostavno, vendar pa niti tako drago, potrebne pa so seveda, poleg surovine, izredno velike količine električne energije, kajti aluminij pridobivajo z elektrolizo, ki rabi velikanske količine toka.

V Kidričevem so začeli graditi tovarno že Nemci, toda čas jih je prehitel in nova oblast se je lotila tega načrta z vso resnostjo. V gradnjo tega velikana so vložili nad 20 milijard dinarjev. In po dolgih letih naporov in investicij bo tovarna začela te dni dajati prve, seveda zaenkrat poskusne rezultate.

V Kidričevem so morali po zgraditvi velikanskih dvoran in ko so pokrili ves prostor, ki ima površino malega mesta, najprej poskrbeti za redno obratovanje transportnih naprav. Tovarna sama ima 37 km lastnega železniškega omrežja. Lastne tovorne vagone in lokomotive. Po železniški progi čez Pragersko pripeljeta v Kidričevo dnevno po dva posebna vlaka boksit in premog. Boksit dovažajo iz Drniša v Dalmaciji, iz Bosanske Krupe in Banje Luke. Premog pa iz bližnjega Zagorja in Velenja. Že sedaj si pripravljajo zalogo boksita za zimo, ki mora biti suh. Letno bodo namreč potrebovali okoli 125.000 ton surovine.

Vse delo v podjetju je skrajno mehanizirano, tako da bo podjetje potrebovalo izredno malo delovne sile. Tudi samo razkladanje boksita iz vagonov je mehanizirano. Vagon za vagonom zapeljejo na mostiček, ki se dvigne v poševno lego, nakar ves tovor zdrkne v jamo. Ves ta proces za posamezen vagon traja samo tri minute. Tudi nadaljnji prenos je mehaniziran. Iz bunkerjev na vrhu 30-metrske stavbe drči boksit v čeljusti mogočnih mlinov, v velikanskem skladišču pa se dva mostna žerjava premikata visoko pod streho in stresata na kup že zmleti boksit.

Že prej smo rekli da je pot od boksita do aluminija dolga. Vmesna faza pa je pot od boksita do gline, ki tudi ni kratka. V prvi fazi proizvodnega postopka bodo zmlet boksit predelovali deloma v mokrem, deloma pa v suhem procesu. Mogočen vtis napravi na obiskovalca 6 velikanskih rotacijskih peči v kalcinacijskem obratu. Te peči so dolge po 100 metrov in v njih bodo mešanico boksita, sode in apna topili pri temperaturi 1.200 stopinj. Iz raztopine pa bodo ločili aluminijev hidrat od tako imenovanega rdečega blata, ki vsebuje predvsem železo.

Za kalcinacijski postopek bodo porabili dnevno 80 ton kalcinirane sode, ki jo že dobivajo iz Lukalva v Bosni.

Vprav pri tem se postavlja vprašanje. Kot smo že omenili, prihaja boksit iz Bosne, odnosno iz Dalmacije, soda prihaja iz Lukavca v Bosni, premog iz Velenja, odnosno Zagorja; torej vse surovine iz več ali manj oddaljenih krajev in zato je povsem umestno vprašanje, zakaj so zgradili ta velikanski objekt tako daleč od surovinskih ležišč. Toda pomislek ni povsem na mestu. V proizvodnji aluminija sta predvsem važni dve surovini, in sicer boksit in premog, in električni tok. In prav električni tok in premog sta važnejša kakor sam boksit, kajti samo stroški za električno energijo pri proizvodnem procesu znašajo skoraj 30 odst. celotnih proizvodnih stroškov. In zato grade povsod v svetu tovarne aluminija v bližini električnih central in premogovnih ležišč, odnosno rudnikov, in ne v bližini ležišč boksita, v kolikor bi seveda ne našli vseh treh elementov skupaj.

Zdaj dovažajo v Kidričevo dnevno od 400 do 500 ton premoga; ko pa bo obrat v polnem teku, ga bodo potrebovali okrog 700 ton na dan, odnosno dva vlaka po 35 vagonov. Za dovažanje premoga ima tovarna svoje na poseben način zgrajene vagone, s poševnim dnom, tako da je pri razkladanju potrebno dvigniti le stranice vagona in ves tovor zdrkne v jame na obeh straneh železniškega tira, od koder ga z žerjavi in drugimi napravami mehanično odnašajo.

Poleg že prej omenjenih številk, bodo verjetno zanimive še sledeče: Obratovanje tovarne gline terja velikanske količine plina, in sicer okoli 320.000 kub.m na dan. Potrošila bo na dan okoli 240 ton velenjskega premoga. Plinarna je opremljena z najbolj sodobnimi napravami za čiščenje plina in bo kot postranski proizvod dajala velike količine katrana in fenola.

Še več premoga pa bo trošila energetska centrala s kotlarno, ki bo dajala paro vsemu obratu. Prvi orjaški kotel te centrale so že preizkusili, drugega pa pripravljajo za poizkušnjo. Vsak kotel bo dajal po 50 ton pare na uro s pritiskom 42 atmosfer. Para bo najprej gnala dva turboagregata po 3.700 kilovatov, nakar bo z znižanim pritiskom speljana po ceveh v posamezne obrate.

Velika cesta, ki vodi skozi ves tovarniški kompleks, loči tovarno gline od tovarne aluminija. Vse električne naprave s transformatorji in usmerjevalci so pripravljene ne le za potrebe prvega obrata elektrolize, ampak tudi za drugi obrat elektrolize, ki pa ni še zgrajen. Tu je največja transformatorska postaja v Jugoslaviji s tremi orjaškimi transformatorji po 60.000 kilovatov.

Veliki obrat elektrolize je za sedaj pripravljen le za obratovanje 40 peči od 160 kolikor jih bo obratovalo pozneje. Ta zmanjšana uporaba zmogljivosti je utemeljena zaradi pomanjkanja električne pogonske sile, za katero ni še dovolj hidrocentral. In zato bo elektroliza sprva dajala komaj kakih 4.000 ton aluminija na leto, dočim bo v polnem obratu dajala od 15 do 16.000 ton aluminija. Pri tem procesu je namreč težava v tem, da ni mogoče ustaviti obrata elektrolize kadar in kakor se hoče, na primer zaradi pomanjkanja električnega toka, brez hujših posledic. Izostanek električne energije, ki bi trajal več kot eno uro, bi lahko povzročil velikansko škodo tako v elektrolizi, kakor tudi v obratu kalcinacije. Elektrolitična peč mora obratovati neprekinjeno ponoči in podnevi in zato mora biti električna energija na razpolago tudi v primeru, če bi prišlo do velike stiske, kakršna se je pojavila preteklo zimo zaradi nizkega vodostaja v slovenskih rekah.

V tovarni vlada živčna napetost, ki pa ni odraz negotovosti, ampak nestrpnosti kolektiva, ki je vložil toliko naporov v ta velikanski objekt in ki komaj čaka, da se pojavijo prvi svetli kovinasti zlitki aluminija, ki se bodo postopno večali v tone. In iz teh ton bo počasi raslo bogastvo, kar bo prispevalo k dvigu življenjske ravni kolektiva in tudi vsega delovnega ljudstva.

ATOMSKI INDUSTRIJSKI FORUM

Cilj foruma je dvojen: usposobiti industrijce, da obdržijo svoja sedanja tržišča, in s pomočjo nove industrijske tehnike dvigniti življenjsko raven prebivalstva

Ameriška industrija prehaja počasi v atomsko dobo. Ameriški gospodarski krogi so spoznali potrebo po trgovski organizaciji, ki naj svojim članom pojasnjuje, kako se uporablja atomski material v tovarniški industriji. Za začetek so ustanovili skromen «atomski industrijski forum», ki se je nastanil v šestsobnem stanovanju v New Yorku, ki pa obeta kmalu postati večje središče dejavnosti ameriške industrije. V teh prostorih pripravlja Charles Robbins s 6 pomočniki biltene, sklicuje sestanke in odgovarja na vprašanja članov glede uporabe atomske energije v industriji.

Forum je bil ustanovljen sredi leta 1953 in ima zdaj včlanjenih 55 družb ter 180 individualnih oseb. Nekateri člani se zanimajo v prvi vrsti za napredek v gradnji atomskih tovarn. Drugi se koncentrirajo na uporabo transistorjev za spreminjanje atomske energije v električiteto. Večina ameriških tovarn bi pa rada eventualno kupovala pogonsko silo iz jedrnega materiala; teh je že zdaj več kot svoj čas tistih, ki so se zanimali za prve naprave v začetku hidroelektrarn.

Razni tovarnarji lahko koristno uporabijo «izsledovalne» tvarine, ki jih pridobivajo s tem, da razne snovi izpostavijo radijskemu obžarevanju. Te tvarine so mnogo cenejše kot so rentgenski žarki, opravijo pa isto delo. Čeprav bo potrebno še mnogo dela, prej ko bodo lahko te tvarine uporabili v vseh industrijah, lahko o sedanjem znanju na tem področju dobijo člani točne informacije pri svojem forumu.

Mnogo je na primer že znanega o možnosti in načinu uporabe radioaktivnih izotopov. Žarki, ki jih oddajajo izotopi, pronicajo v stvari in jim lahko sledimo, ne da bi se struktura pregledovane tvarine kakor koli spremenila. V kovinski industriji je lahko zdaj radioaktivno kontrolirati zlitine in kovane izdelke ter ugotavljati eventualne razpoke. Ker je glavno načelo masovne produkcije, da je tem nižja cena izdelka čim manjše so napake izgotovljenega blaga, bo nov način kontrole kakovosti izdelkov neprecenljivega pomena za zniževanje cen.

Tehnika radiografije je sorazmerno preprosta. Radioaktivne izotope se postavi na eno stran kovinskega kosa, ki ga je treba pregledati; na nasprotno stran pa se postavi fotografski film. Radijsko izžarevanje pronica v kovino v sorazmerju z njeno debelino. Če je v kovini praznina, bo več žarkov pronicalo skozi tisti del kovine, fotografski film pa bo na tisti točki temnejši kot na mestih, kjer je kovina gosta in pravilna.

Izotopi pa se za kontrolo lahko uporabijo še na drug način. Predmet, ki ga je treba pregledati, radioaktivizirajo, nakar lahko atome ugotavljajo po njihovem izžarevanju s posebnim števcem. Izotope uporabljajo kot «zasledovalce», s katerimi sledijo toku tekočine ali toku kemične reakcije in pri tem ugotavljajo razpoke v cevovodih ter podobno.

Na razne načine lahko uporabljamo izotope za merjenje teles — tako na primer za določanje debeline, višine in gostote. Nad vse zanimivo je uporabljanje radioaktivnega železa za ugotovitev obrabe batov v notranjosti strojev.

Tovarnar zdaj lahko presoja kvaliteto zlitin in zmesi, ki jih uporablja. Ako ne ustrezajo določenim pogojem, jih zamenja z drugimi, ki bodo bolj trpežne, trajale dalje in dale boljše izdelke. Ker je ta način kontrole kakovosti enostavnejši in hitrejši kot so bile stare tehnike, se bodo s tem tudi znižali eksperimentalni stroški tovarne.

Nadaljnja naloga foruma je, da sproti seznanja svoje člane o novostih na področju jedrne sile. Veliko pozornost posvečajo napravam, za katere uporabljajo kot gorivo uran ali torij. Uspela uporaba postopka difuzije plinov za koncentriranje U-235 v Oak Ridgeu, Paducahu in Portsmouthu je omogočila produkcijo atomskega goriva v vsaki zaželeni koncentraciji.

Ameriška komisija za atomsko energijo omenja, da predstavlja U-235 v čisti obliki glavno atomsko gorivo in da znašajo stroški za pridobitev enega funta tega goriva, ki je energijski ekvivalent za okoli 3 milijone funtov premoga, okoli 9.000 dolarjev. U-235 v tej količini torej ne stane več kot 6 dolarjev za tono premoga, to pa pomeni, da je v Združenih državah atomsko gorivo cenejše kot premog, če je kraj uporabe daleč od premogovnikov. To gorivo je mnogo cenejše kot premog tudi v mnogih drugih krajih sveta.

Regenerativni reaktorji pa pomenijo še znatno izboljšanje procesa U-235. V teh reaktorjih atomi ne porabijo in ne potrošijo popolnoma svoje energije, ampak ustvarjajo nove sintetične atome — z drugo besedo, z njihovo porabo se porajajo novi viri goriva.

Tovarne s takimi novimi reaktorji niso prazen sen. Najkasneje v poldrugem letu bodo v Angliji že uporabljali atomsko silo na trgovski podlagi. Na Angleškem v Harwellu že kurijo v stavbah atomskih tovarn z atomsko energijo. V Združenih državah je komisija za atomsko energijo odobrila gradnjo 60.000-kilovatne atomske centrale, ki bo dajala zadostno električno energijo za potrebe mesta s 75.000 do 100.000 prebivalcev.

Strokovnjaki foruma napovedujejo, da bo čez 10 let atomsko gorivo v Združenih državah važen vir energije in zato je za večino tovarnarjev največji problem na področju atoma danes ta, kako spoznati že zdaj znane in uporabljive koristi atoma. Atomski industrijski forum opravlja koristno delo s tem, da skuša izboljšati kakovost tovarniških izdelkov in znižati njihovo ceno. Cilj foruma je dvojen: usposobiti tovarnarje, da obdržijo svoja sedanja tržišča in s pomočjo nove industrijske tehnike dvigniti življenjsko raven ameriškega in drugega prebivalstva.

Solska prireditev ob zaključku šolskega leta v Sempolaju. Učenci I. in II. razreda osnovne šole so prikazali enodejanko «Mirko in abeceda».

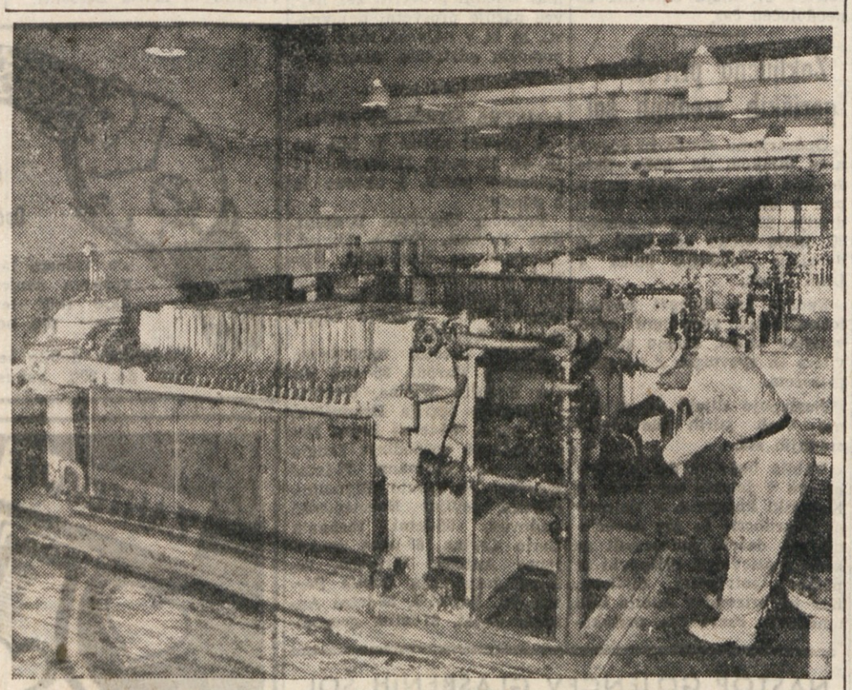

Notranjost atomske tovarne v Springfieldu v Angliji. — Atomski delavec v posebni zaščitni obleki, debelih gumijastih rokavicah in čevljih upravlja filtrirno stiskalnico, ki pri ekstrakcijskem procesu izločuje nesnago iz urana.

JADRALNI REKORD

Dva mlada francoska jadralna letalca sta dosegla pred dnevi nov dolžinski svetovni rekord v dvosedežnem jadralnem letalu. V zraku sta prebila 57 ur in deset minut. S tem sta za celo uro izboljšala prejšnji svetovni rekord v poletu z dvosedežnim letalom, ki sta ga postavila pred leti prav tako dva Francoza.

KOSOVELOVA RAZSTAVA V LJUBLJANI

Ko smo pred kratkim obhajali petdesetletnico rojstva Srečka Kosovela in se je posebno še primorsko ljudstvo, na slavnostih v Sežani in Tomaju, oddolžilo spominu velikega pesnika, so Ljubljančani, ljubitelji pesnika in njegove umetnosti, zaman pričakovali Kosovelove razstave. Podobne razstave, posvečene našim velikim kulturnim možem, so se namreč zelo prijubile. Toda prišla je tako, da je Narodna in univerzitetna knjižnica takrat, oz. malo prej, priredila Jurčičevo razstavo, ki je bila nato prenesena v rojstni kraj pisatelja. Prav obratno pa je bilo s Kosovelovo razstavo: ob spominski slovesnosti je bila razstava prirejena v Sežani, pred dnevi pa so jo odprli v Ljubljani.

O Kosovelu, ni da bi tu pisali. Preveč dobro ga poznajo naši ljudje. Toda naj vseeno ponovimo besede prof. Gspana, ki jih je izrekel ob otvoritvi razstave v Narodni in univerzitetni knjižnici. Ugotovil je, da slovenskim kulturnim delavcem usoda ni naklonjena. Vrsta, dolga vrsta veliko obetajočih mladih in nadpovprečnih talentov je morala umreti v mladosti, še preden so pravzaprav dozoreli. Kette, Murn, Pagliaruzzi, Gestrin, Turnograjska, Klement Jug, Čibej, Kajuh, vsi ti so umrli preden so dosegli trideseto leto. Jurčič, Jenko, Cop, Linhart, Rob so umrli pred štiridesetim letom. In tudi Srečko Kosovel je umrl komaj dvaindvajset let star. Zato bi pričakovali, da razstava, ki je v Narodni in univerzitetni knjižnici prikazala Kosovelovo življenjsko in umetniško pot, ne more biti obsežna. Toda nasprotno, pesnikova ostalina je tako obsežna, da bi lahko napolnila štiri take razstave.

Razstava prirejena v Narodni in univerzitetni knjižnici je prav zaradi kratke pesnikove življenjske poti in prav zaradi obilice gradiva, izredno bogata, zanimiva in v vsakem pogledu odlična. Kot je omenil to v uvodnem govoru prof. Gspan, želi v okviru, ki ga daje življenje, od doma odtrganega slovenskega študenta, prikazati Kosovelovo umetniško rast od najzgodnejših ohranjenih rokopisov in prvih objav, do zadnjih del, posmrtnih objav in prevodov v razne jezike ter uglasbitev njegovih pesmi.

Detinstvo in srednješolska leta, — s tem naslovom se začenja prikaz življenja Srečka Kosovela. Podobe njegovih staršev, Tomaja, Sežane, otroške slike in prva šolska spričevala ponazarjajo pesnikovo mladost. Maturitetno spričevalo ljubljanske realke zaključuje to prvo obdobje pesnikovega življenja.

Prvi koraki v javnost, to je naslov naslednjih dveh polic. Tu so prve Kosovelove pesmi, objavljene še pod psevdonimom. Tu je list «Mladi cilji», glasilo literarne sekcije Preporoda, tu je mesečnik literarnega kroga Lepa Vida, pri katerem je skupno s svojimi prijatelji Bogomirom Magajno, Antonom in Francetom Vodnikom, Josipom Vidmarjem, Tauferjevo, sodeloval tudi mladi Kosovel.

Kosovel je takrat študiral filozofijo na ljubljanski univerzi. Imatrikulacijsko spričevalo, legitimacija, prošnja za štipendijo, spričevalo o kolokvijih, vse to prikazuje nekaj teh let pesnikovega življenja. Vzporedno s tem je prikazan začetek pesnikove umetniške rasti. Dve vitrini umetniške rasti. Dve polici sta posvečeni delu v letih 1923 in 1924. Med obilnim gradivom so poleg pesmi, tudi številni rokopisi razprav, člankov o raznih kulturnih problemih tedanjega časa, o sodobni umetnosti, o literatnozgodovinski vedi, o ljubljanski univerzi. Prevladujejo pa rokopisi pesmi. Njegove znane pesmi iz prve dobe njegovega ustvarjanja «Lučka na oknu», «Vas za bori» in druge, vse z lepo pisavo na čisto prepisane, prikazujejo obiskovalcu originale znanih Kosovelovih pesmi. Potem je cela vrsta pesmi s kraškimi motivi. Tu so razstavljeni rokopisi in prve objave v Mladiki, Ljubljanskem Zvonu, Mladini, Zenskem svetu vrste kraških pesmi, med njimi «Mati čaka», «Večer pod rdečo sipino», «Nokturno»...

Delo v letih 1925 in 1926 je prikazano posebej. To so predvsem rokopisi Kosovelovih socialnih in ekspresionističnih pesmi. «Rdeči atom», «Melanholija gladu». Tu so drobci iz Kosovelovega javnega udejstvovanja: lepak literarnega večera, na katerem je imel Srečko Kosovel uvodno besedo, recitirali pa so svoja dela njegovi prijatelji, Škerl, Košak, Grahor, Zagar. V tem času je nastalo tudi nekaj Kosovelovih polemičnih spisov, med njimi tudi spis «Umetnost in proletarec», objavljen v Svobodi februarja 1926. Nadalje so tu razstavljena še pisma njegovim prijateljem... in že je tu smrt. Zadnja policijska prijavnica, ko je prišel domov samo še umret, hiša smrti v Tomaju in osmrtnice v Edinosti, Jutru, Ljubljanskem Zvonu, poročila s pogreba, pogrebni govor. Vmes je še nekaj osebnih predmetov pesnika, njegova ura, kapa, šal, tobačnica.

In potem slede njegove pesniške zbirke, ki so izšle po njegovi smrti, kajti zaman je za svojo pripravljeno zbirko «Zlati čoln» poskušal najti založnika. Vrsta knjig je, katerim bo v kratkem sledila še druga knjiga pesnikovega Zbranega dela, ki bo obsegala Kosovelove spise v prozi, polemične spise in članke ter njegovo korespondenco. Na koncu so razstavljeni še prevodi Kosovelovih pesmi v češčino, nemščino, italijanščino, srbo-hrvaščino in uglasbitve njegovih pesmi.

To je vse. Kratko življenje, toda izredno bogata pesniška žetev, ki kaže Kosovela kot enega naših največjih lirikov.

Vso to podobo razstave dopolnjujejo slike ekspresionističnih mojstrov, Kraljev, Tratnika, Maleša in Jakca ter podobe pesnika. Med njimi je najnovejši portret, ki ga je za petdesetletnico pesnikovega rojstva izdelal Božidar Jakac. Na sredi razstavne dvorane pa je mizica s pesnikovo sliko in trakovi vencev, ki so mu bili položenji ob zadnji slovesnosti v Sežani, ki priča o veliki ljubezni, ki jo slovensko ljudstvo, posebno še primorsko, goji do svojega pesnika Srečka Kosovela.

S. R.

BOLNIŠNICE V OKVIRU BRITANSKE ZDRAVSTVENE SLUŽBE

Ko so v Veliki Britaniji v juliju leta 1948 ustanovili državno zdravstveno službo, je država prevzela 2688 od 3040 zasebnih in občinskih bolnišnic v Angliji in Walesu. Zasebne bolnišnice so bile večinoma dobrodelne ustanove, ki so jih vzdrževali z zasebnimi prispevki. Namenjene so bile revnim ljudem in v njih je prostovoljno zdravniško osebje opravljalo svoje delo brezplačno. Občinske bolnišnice, ki so izvirale iz starega zakona za pomoč revežem, katerega so izdali za časa kraljice Elizabete I., so od leta 1938 do leta 1948 upravljali občinski sveti.

Teoretično so bile na razpolago vsem brezplačno dejansko pa so vsakega pacienta pozvali, naj plača kolikor pač more. To je pomenilo, da so si morali vsi bolniki, razen najrevnejših, prizadevati, da plačajo vsaj del svojega računa v bolnišnici. Odkar pa je bil večji del bolnišnic vključen v sistem državne zdravstvene službe, vstopa vsak pacient v bolnišnico z zavestjo, da bo njegovo zdravljenje brezplačno.

Ker se je v zadnjih 50 letih delo v bolnišnicah zelo povečalo, stroški pa znatno dvignili, je morala priskočiti na pomoč država, da je dopolnila ali nadomestila zasebne prispevke in krajevne dajatve za bolnišnice. In kar je še važnejše, med drugo svetovno vojno so spoznali, kako zelo potrebna je regionalna organizacija. Zdravniki specialisti so bili preveč osredotočeni v Londonu ter v nekaj drugih velikih mestih in v mnogih delih Anglije bolnišnice niso ustrezale zahtevam znanstvenega napredka.

Vedeli so, da bi izboljšanja, ki so bila potrebna — več zdravnikov in bolniških strežnic, večje sobe za preglede z rentgenskimi žarki in fizioterapijo, modernizacija bolniških sob — stala državo ogromno denarja. V finančni prilogi k zakonskemu osnutku o ustanovitvi državne zdravstvene službe so predvideli, da bo ta služba za Anglijo in Wales stala okoli 132 milijonov funtov šterlingov; od teh bi izdali vsako leto 80 milijonov za bolnišnice in za specialiste. Ustrezna zneska za Skotsko sta bila 15,800.000 funtov šterlingov in 9,600.000 funtov šterlingov.

Od tedaj so se stroški še dvignili in proračun za leto 1953-54 za bolnišnice in specialna zdravljenja predvideva za Anglijo in Wales 270 milijonov funtov šterlingov. V kolikor se tiče gradenj novih bolnišnic, so naredili zelo malo, ker dajejo v Angliji prednost stanovanjskim hišam, šolam in drugim nujnim potrebam. Stroški so se povečali v glavnem zaradi večjih izdatkov za plače osebja bolnišnic. Število bolniških strežnic se je od 143.000, kolikor je znašalo leta 1947, dvignilo v letu 1951 na 189.000 in ugotovili so, da imajo danes v Angliji na vsakih 1.000 ljudi več bolniških strežnic kot v kateri koli drugi državi sveta.

Upravičeno lahko trdimo, da je ta nova ureditev, čeprav draga, lep uspeh. Danes je Anglija razdeljena na 14 velikih področij, ta področja pa v številne krajevne zdravstvene centre, tako da ima bolnišnico vsako mesto, ki ima primerno število prebivalcev, večja mesta pa jih imajo več. V vsakem centru je bolnikom na razpolago od 1.000 do 2.000 postelj. Člane važnejših ustanov imenuje minister za javno zdravstvo, člane krajevnih odborov pa imenujejo ustanove same. Bolnišnice, katerim so priključene medicinske šole, so urejene po posebnem sistemu in vsak upravni odbor ima svoj ustrezni zdravniški posvetovalni odbor.

Kot sodijo, je danes na splošno na razpolago dovolj postelj, da zadostijo vsem potrebam, čeprav v nekaterih krajih primanjkujejo postelje za posebne primere. Velika zasluga novega sistema je, da postelje, ki so namenjene za to ali ono bolezen, a so razpoložljive, od časa do časa uporabljajo za druge posebne potrebe. Tako n. pr. dajejo postelje, ki niso več potrebne za primere malarije in ki jih prej mnogo let niso uporabljali, na razpolago za jetične bolnike in za bolne priletne ljudi. Ker niso zgradili novih bolnišnic in ker se metode zdravljenja naglo spreminjajo, mora pač biti uprava bolnišnic toliko prožnejša. Vsako področje mora imeti tudi pristojno oblast, ki mora skrbeti, da so vse bolnišnice čim bolj smotrno izkoriščene.

Razumljivo je, da ni bilo mogoče pričakovati, da ne bi tako velika sprememba dala povoda za kritiko. Kljub nekaterim, ki sedanjo zdravstveno službo kritizirajo, pa je le malo ljudi, ki sodijo, da bi bilo bolje, če bi se vrnili k starim sistemom izpred leta 1948. Pripomniti pa je, da današnja kritika ni usmerjena proti zdravstveni službi kot taki, ali proti kakovosti zdravniške pomoči, ki jo daje, pač pa proti stroškom, s katerimi je povezana in tolmačenju moči, ki jo imajo centralne oblasti.

Nekateri menijo, da ministrstvo za javno zdravstvo ne daje krajevnim bolnišničnim ustanovam tiste svobode, ki je bila prvotno zamišljena. Tej trditvi nasprotujejo drugi, ki pravijo, da se je novi sistem v zadnjih dveh ali treh letih dobro utrdil in da daje zdaj najlepši vzgled vskladitve centralnega in občinskega nadzorstva, ki daje hkrati največjo svobodo voditeljem krajevnih bolnišnic. Priporočajo celo, naj bi ga posnemali tudi v drugih panogah.

Čeprav vzdržuje sedaj bolnišnice država, stari duh nesebičnega sočutja ni zamrl in tako bolnišnice še vedno prejemajo mnogo daril od zasebnikov. Tudi število tistih, ki se prostovoljno javljajo za razna brezplačna dela, v korist bolnikov, je še vedno znatno.

TRST, torek 25. maja 1954

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo pretežno oblačno vreme s krajevnimi padavinami. Možne so tudi manjše razjasnitve. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 17.4 stopinje; najnižja 13.2 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 14.45: U. Vrabec: Slovenska suita. **Trst II.:** 19.15: Koncert tenorista R. Kodermaca. **Trst I.:** 21.40: Simfonični koncert p.v. Nina Verchija: **Slovenija:** 15.30: Rezervirano za prenos sprejema Titove štafete v Beogradu.

ŠPORTNI DNEVNIK

ŠE PRED ZADNJIM DNEVOM NEGOTOVOST NA VRHU IN NA DNU LESTVICE

Inter ali Juventus?

Tudi za izpad je več kandidatov, od katerih za sedaj še nihče ni dokončno obsojen - Triestina se je rešila z nedeljsko zmago nad Novaro

REZULTATI:

Bologna - Sampdoria	0-2
Fiorentina - Udinese	0-0
Genoa - Napoli	1-1
Inter - Torino	2-0
Juventus - Palermo	4-1
Lazio - Atalanta	2-2
Legnano - Roma	2-2
Spal - Milan	0-0
Triestina - Novara	3-1

Že dolgo let ni bilo italijansko nogometno prvenstvo tako zanimivo kot letos. Eno kolo pred zaključkom je še vse na «odprtem morju». Kdo bo zmagovalec? Kandidata sta dva: Inter in Juventus. Prvi ima 49 tičk, drugi 48. To nedeljo sta oba igrala doma in zmagala. Tudi prihodnjo, zadnjo nedeljo igrata oba doma. Teoretično je možno vse. Če Inter premaga Triestino ali pa če igra tudi samo neodločeno, bo zmagovalec prvenstva. Če izgubi, obstaja možnost, da postane zmagovalec Juventus, toda le v primeru, da premaga moštvo iz Neaplja, ker mu neodločen rezultat zaradi slabše razlike v golih ne bi zadoščal. Take so seveda teoretične možnosti, praktično pa je le malo verjetno, da bi lahko postal prvak Juventus, saj bo imel Inter v gosteh Triestino, ki se je komaj rešila iz razburkanih vod, Juventus pa Napoli, ki jo je že marsikomu zagodel.

Se bolj nejasen je položaj v «spodnji zbornici», kjer je teoretičnih kandidatov za izpad 5, praktičnih pa kar 4. (Kot že rečeno, si je Triestina z zmago nad Novaro zagotovila obstoj med «elito».)

Teoretični kandidati za izpad so: Novara, (26 točk), Legnano, Udinese, Palermo, Spal, vsi po 24 točk. Če prihodnjo nedeljo zadnja 4 moštva zmagajo, potem jih bo imelo kar pet enako število točk (26) in odločala bo razlika v golih. V takem primeru bi skoraj gotovo izpadla Novara, druga žrtev pa bi bila Udinese ali Palermo. Toda vse to je le igračkanje z možnostmi. Praktično je kaj podobnega skoraj izključeno. Skoraj gotovo je namreč, da si bo Novara proti Legnanu na domačem igrišču zagotovila vsaj eno točko, kar ji zadostuje za obstanek v I. skupini. Prav tako je verjetno, da bo Udinese dala vse iz sebe, da premaga na lastnem igrišču Torino in enako tudi Spal Genovo. Če predpostavimo še, da bo Palermo težko uspel (tudi vsaj delno) v Bologni, potem bi kot skoraj gotova kandidata za izpad ostala Palermo in Legnano.

Sličnih kombinacij bi lahko naredili če precej, a najbolje bo, da počakamo še en teden, pa bo vse jasno.

Besedo več pa posvetimo zato Triestini. Že po prvih tekmah tokratnega prvenstva in posebno še po vključitvi Secchija v standardno moštvo, smo predvidevali, da Triestina ne bo igrala podrejene vloge. Res je, da se naše predvidevanje ni uresničilo popolnoma. Na tujih igriščih ima na pr. Triestina izmed vseh 18 moštev najslabši rezultat, zato pa je na domačem terenu bila nevaren nasprotnik tudi najbolj renomiranim tekmecem. Če izvzamemo nekaj slabih tekem, smemo reči, da je s svojo igro v glavnem zadovoljila posebno potem, ko je za njeno tehnično pripravo začel skrbeti Feruglio. Naše ugotovitve temelje seveda na splošni ravni tekem, ki smo jih gledali, lahko bi rekli na splošni ravni italijanskega nogometa, in bi zato kakšno strožje merilo ne bilo primerno, niti upravičeno.

Tehnično je bila Triestina kot celota razmeroma revna in rešuje se morda le kakšen posameznik, na pr. Curti, Lucentini, delno Soerensen, Maldini in Nuciari. Ugajala pa je kot borbena enajstorica in tu bi bilo morda krivično iskati izjeme. Nešteto dvobojev proti boljšim enajstoricam je odločila v svojo korist prav z borbenostjo in pozrtvovalnostjo. V ostalem pa je bil njen najboljši del v krilski vrsti, kjer moramo omeniti predvsem Ganzerja, Petagno, v zadnjem času pa tudi Travaginija. Obramba je bila solidna, predvsem v sestavu: Nuciari, Maldini, Valenti. V napadu je bil dolgo problem leva stran in je še danes. Se najbolj se je na mestu krila uveljavil Rosseti, na mestu zveze pa Soerensen. Dorigo ni dorasel ostali petorici.

Svojo poslednjo tekmo na domačem igrišču je Triestina odigrala v elegantnem slogu: Kljub temu, da bi ne mogli govoriti o kakšni izraziti premoči na igrišču, ni bila njena zmaga nikoli ogrožena. Novara je igrala slabo. Gole za domače moštvo so dosegli v 22. minuti Soerensen po lepem predložku Curtija, ki je žogo z glavo poslal prav na kazensko piko od koder je dobro plasirani Soerensen brez oklevanja v akrobatskem obratu iz voleja poslal v mrežo mimo presenečenega vratarja gostov. Drugi gol za domače je padel v 12. drugega polčasa. Petagna je poslal kazenski strel s kakih 20 metrov diagonalno naravnost v vrata. Vratar je žogo sicer odbil, toda pri tem je stal za gol črto in sodnik je brez oklevanja priznal gol. Tri minute kasneje Novara zmanjša razliko. Po prostem strelu Arceja je napadalec gostov Marzani v gneči z glavo porinil žogo v mrežo. V 20. minuti doseže Triestina tretji gol. Iz kornerja (vsega jih je streljala Triestina 11) pošlje Lucentini visoko pred gol. Najprej zgreši žogo branilec, potem odbije vratar slab Dorigov strel. Priteče Soerensen in pošlje pod prečko.

Najboljši od domačih je bil Nuciari v vratih, ki je dvakrat posredoval v stilu velikih, v napadu pa je bil izredno dobro razpoložen Soerensen. Solidni vsi ostali.

J. K.

LESTVICA:

Inter	33	19	11	3	63	30	49
Juventus	33	19	10	4	55	32	48
Fiorentina	33	15	13	5	44	26	43
Milan	33	16	10	7	64	38	42
Napoli	33	13	12	8	50	35	38
Roma	33	12	12	9	52	40	36
Bologna	33	14	8	11	50	40	36
Sampdoria	33	11	11	11	38	40	33
Torino	33	9	15	9	37	43	33
Atalanta	33	10	10	13	53	52	30
Lazio	33	10	8	15	40	42	28
Genoa	33	10	8	15	36	49	28
Triestina	33	9	10	14	40	60	28
Novara	33	8	10	15	34	50	26
Legnano	33	6	12	15	44	58	24
Udinese	33	7	10	16	36	57	24
Palermo	33	8	8	17	36	59	24
Spal	33	7	10	16	32	53	24

PO TURNIRJU V EXCELSIORU

Nestler najzrelejši igralec Staldijev uspeh zasluženi

Napolitano je dosegel v zadnjih 5 partijah 5 zaporednih zmag

Turnir za italijansko šahovsko prvenstvo je pokazal veliko izenačenost udeležencev. Na prvih mestih je kar 7 mojstrov s pičlo razliko ene točke. Za Tržačana Staldija je delitev prvega mesta z Nestlerjem le uspeh po daljši odsotnosti z večjih turnirjev. Igral je oprezno kot je v njegovi navadi, še bolj kot bi bilo včasih potrebno. Nestler je svoje mesto popolnoma zaslužil. Igra zrelejši šah od ostalih udeležencev.

Pol točke za zmagovalcema si delijo tretje, četrto in peto mesto s 6 točkami Napolitano, Primavera in Romih.

Primavera ni uspel popolnoma razviti svojih kombinacijskih sposobnosti na tem turnirju. Za Romiha pa je doseženo mesto vendar le uspeh, čeprav bi lahko še več dosegel; nerazumljivi pri-vidi, kar je sicer pri njem že v navadi, so mu to preprečili.

Izreden finiš je imel Napolitano, ki je iz prvih petih partij dosegel samo 1 točko, v vseh ostalih petih igrah pa je zmagal. Njegove partije so med najboljšimi na turnirju.

S 5 in pol točkami sledita Ferrantes in Calà. Prvi je pošten obrtnik šahovske umetnosti, Calà pa ni pokazal več kot kažejo turnirske številke.

Miliani je s 5 točkami, to je s 50 odstotki, postal mojster. Nadaljnji turnirji nam bodo šele pokazali, če si je ta naslov res zaslužil.

Drugi Benečan Zopetti bi lahko postal tudi mojster, ako bi z Napolitanom v zadnjem kolu zmagal. Imel je že dva kmeta več toda se v časovni stiski ni najbolje branil in je partijo celo izgubil.

Zadnje mesto si delita Magrin in Siveri. Od mladega mojstra Magrina se je pričakovalo kaj več.

Za naslov prvaka bosta zmagovalca odigrala match konec junija in to verjetno v Trstu.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

S prosvetnim delom se krepi slovenska beseda na Goriškem

Kako veliko vlogo ima prosvetno delovanje v narodnem življenju, lahko ugotovimo iz naštetih dejstev, ki nam jasno pričajo, da je prosveta tista, ki narod najbolj združuje. Prav na tem za manjšine sploh izredno važnem področju so se našli politični nasprotniki, ki so iskali razne pretveze, da bi to delovanje omejili ali pa celo popolnoma preprečili, kakor je to poskušal fašizem. Vendar pa se primorsko ljudstvo ni dalo prestrašiti in je po prepovedi javnega delovanja skrivaj nastopalo in se vadilo v slovenski besedi. Tudi danes se večina Slovencev pod Italijo zaveda, da je kulturno dlovanje izredne važnosti za njihov nadaljnji razvoj, ker mu nudi izobrazbo, ki je potrebna za njegovo pravično nacionalno in socialno borbo. Kljub težavam zaradi pomanjkanja prostorov in vaditeljev nadaljuje predvsem mladina kulturno tradicio slovenskega naroda na Primorskem, kar dokazuje izredno bogata kulturna delavnost v tem tednu.

V nedeljo 23. t. m. smo bili priča uspelemu koncertu goriške in tržaške Glabene šole. Občinstvo je toplo nagradilo mlade izvajalce.

Bliža se konec šolskega leta in tokrat se nam bodo zopet predstavili goriški dijaki s četrtkovo in nedeljsko predstavo v prostorih srednje šole v Ul. Croce.

Tudi gojenci Dijaškega doma se hočejo na primeren način posloviti od goriške javnosti, posebno pa od vseh tistih, ki se trudijo, da bi jim omogočili potrebno izobrazbo. Gojenci so v ta namen izbrali primeren spored. Nastopili bodo s pevskimi točkami, recitacijami in z neko Nušičevo komedijo.

Prepričani smo, da se bodo Slovenci iz vse Goriške v največjem številu udeležili predstav naše šolske mladine in jih s tem nagradili za njihov trud pri nadaljevanju tradicij slovenskega ljudstva na Goriškem.

Odložena igra „Tisočak v telovniku"

Javljamo, da je predstava števerjanske dramske družine, ki je bila najavljena za četrtek 27. maja odložena za neodoločen čas.

Zaključna prireditev goriških srednjih šol

Opozarjamo starše in sorodnike dijakov, da bodo naše srednje šole tudi letos nastopile z običajno šolsko prireditvijo, 27. maja in v nedeljo 30. maja točno ob 20.30 na dvorišču Šolskega doma v Ulici Croce.

Spored bo obsegal pevske točke, balet, veseloigro «Privatistov izpit», dramo «Skopi vitez» in spevoigro z odrskim prizorom.

Nastopajo dijaki in dijakinje vseh štirih slovenskih srednjih šol.

Vabila bodo te dni na razpolago v šolskih tajništvih, v Katoliški knjigarni, v knjigarni «Carducci» in pri poverjenih na deželi. Šprejemali se bodo prostovoljni prispevki za pomoč potrebnim dijakom. Ker bo prireditev nudila tudi umetniško razvedrilo, pričakujejo naši dijaki obilno udeležbo.

Za povratek se bodo gostje iz bližnje okolice lahko poslužili Ribijevih avtobusov, ki bodo odpeljali po končani prireditvi s Travnika.

ZSŽ v Gorici organizira izlet v Štjak

Zveza slovenskih žena v Gorici organizira **6. junija izlet v Štjak.** Odhod zgodaj zjutraj in povratek zvečer.

Vpisovanje in pojasnila na sedežu ZSPD, Ul. Ascoli 1/I. samo še danes in jutri. Vpisnina samo 900 lir. Izleta se lahko udeleži vsakdo!

Izlet SPD na Čaven

Slovensko planinsko društvo v Gorici sporoča, da bo obnovilo za svoje člane v poletni sezoni tradicionalne planinske izlete v bližnji Trnovski gozd in v Triglavsko pogorje. Prvi izlet bo 20. junija t. l. na Čaven.

Vpisovanje pri D. Šuligoju od 1. do 7. junija. Vpisnina 300 lir. Vsak član mora pri vpisovanju izročiti potni list.

Poročilo pokraj. živinozdravnika

Iz poročila pokrajinskega živinozdravnika od 15. maja je razvidno, da je zdravstveno stanje živine v goriški pokrajini zadovoljivo. V 15 dneh so samo v Gradežu zabeležili en primer slinavke.

KINO

CORSO. 17.15: «Na perutih sanj», barvni film, R. Marley.
VERDI. 16: Revija: «Sodobne žene... kakšna muka»; film: «Večno ženska», G. Rogers.
CENTRALE. 17: «Veliki Caruso», barvni film, M. Lanza.
VITTORIA. 17.15: «Ljubezen v mestu», L. Venturini.
MODERNO. 17: «Bolje eno sredo lev...», H. Lloyd.

SEJA KRAJEVNEGA ODBORA SFS V PEVMI

Seznanili so se s sklepi kongresa in seje IO SFS

Prosvetni delavnosti so sklenili posvetiti kar največ pažnje

V soboto zvečer so se v Pevmi sestali člani krajevnega odbora SFS, da na podlagi poročil in resolucije kongresa v Gorici 2. maja t. l. sprejmejo zaključke za svoje nadaljnje delo. Najprej so bili vsi člani podrobno obveščeni o poteku kongresa, zatem pa o sklepih IO SFS, ki se je kasneje sestal. Poročilo je podal član IO SFS tov. Avgust Lenardič.

V diskusiji so živahno sodelovali vsi člani krajevnega odbora in podrobno pregledali položaj organizacije v vasi. Največ pažnje so posvetili obravnavi kulturno-prosvetne delavnosti, ki je v zadnjih letih precej zamrla, kljub temu da so možnosti za delovanje predvsem na dramskem področju. V tem smislu so odborniki sklenili posvetiti kar največ pažnje prosvetni dejavnosti, ki bi v največji meri pripomogla odstraniti motvilo v Pevmi.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V goriški občini je bilo od 16. do 22. maja 11 rojstev, 12 primerov smrti, 9 oklicev in 3 poroke.

Rojstva: Giovanni Bregant, Rita Patussi, Fulvio Tortul, Angelantonio Recchiutti, Vittorio Belli, Paolo Kumar, Pietro Castellan, Paolo Bressan, Maria Badin, Antonio Lippi, Silvana Lovisini.

Smrti: 70-letni upokojenec Giuseppe Maroni, 25-letni dijak Rodolfo Wizina, 69-letna gospodinja Marija Drnovšček, vd. Bensa, 64-letna Elena Neri, 92-letna gospodinja Luigia Puja, vd. Thomann, 73-letni trgovec Benvenuto Bignolini, 45-letni čevljar Hermenegild Padovan, 59-letni mehanik Carlo Cerina, 68-letni upokojenec Antonio Silvestri, 78-letna gospodinja Orsola Pertot, vd. Ferfolja, 58-letni Antonio Culot, 81-letna gospodinja Maria Griuș, vd. Clementе, 75-letna gospodinja Saveria Sartori, vd. Minon.

Oklici: šofer Sergio Reali in tovarniška delavka Alice Pecol, državni uradnik Carmelindo Minciotti in Rina Sedola, delavec Albert Hans West in Giuliana Barsotti, delavec Michele Antonio Guerra in Lucia Del Vecchio, trgovec Salvatore Obedic in Sofia Kuzmin, šofer Gastone Berloso in Orestilla Lantieri, mizar Mario Favari in trgovska pomočnica Maria Marcolini, šofer Francesco Padovan in šivilja Maria Zanelli, mehanik Marina Zotti in Luciana Piciulin.

Poroke: Bruno Querini in Matilde Bordon, agent policije Duilio Tansi in Giuseppina Vojvoda, uradnik Giovanni Visintin in Maria Bessanti.

SLOVANSKE MANJŠINE V AVSTRIJI

(Nadaljevanje s 3. strani)

ne more živeti samo od gmotne podpore. Voditelji hrvaške narodne manjšine so duhovniki in učitelji. Zato pa je potrebno, da imajo ti v srednjih šolah tako vzgojo, ki ne bi ubijala njihovega narodnega duha, ampak ga vzbujala, krepila in razvijala. Zato pa je najmanj potrebno to, da ima hrvaška mladina v srednjih šolah možnost, naučiti se hrvaškega književnega jezika.

In dokler ne dosežemo tega, dokler ne bomo imeli tehnično pravic, ne bomo utihnili. Koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati so zvesti državljani in dajejo državi, kar je njenega; toda tudi država ima dolžnost, da da manjšinam vse tisto, kar one potrebujejo za svojo ohranitev in razvoj.»

DOMOLJUB

Nesreča motociklista

V nedeljo dopoldne okrog 11.30 se je v Ul. Oberdan v bližini glavne pošte ponesrečil 32-letni motociklist Stanislav Marušič iz Ul. Etna štev. 32. Marušič se je z lahkim motornim vozilom pripeljal s Travnika proti Korzu Verdi. Ko je prišel v bližino glavne pošte, ni takoj opazil, da je šofer nekega avta, ki se je malo prej ustavil, odprl levo vrata avta, ter se je tako z vso močjo zaletel v vrata. Marušič je obležal na tleh. Rešilni avto ga je nato odpeljal v bolnico Brigata Pavia, kjer so mu obvezali poškodbe na obrazu ter razne praske po rokah. Ozdravel bo 6 dneh.

DAROVI ZA PODPORNO DRUSTVO:

Jožica Rupp je daroval 500 lir. Najlepša hvala!

DEZURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Cristofoletti, Travnik 14 - tel. 29-72.

Nakazila za bencin

Trgovska zbornica sporoča, da zapade 31. t. m. veljavnost sledečih nakazil za bencin, in sicer: nakazilo za 5 litrov rožnate barve in nakazilo za 10 litrov rjave barve. Interesenti naj zato kupijo bencin do določenega dne.

V III. IN IV. ETAPI SO KOLESARJI PRISPELI OD REGGIO CALABRIA DO BARIJA

Defilippis v nedeljo Conterno včeraj

V splošni klasifikaciji je še prvi Minardi; po nekih popravkih klasifikacije pa je Magni spodrinil Kobleta s tretjega mesta

VRSTNI RED NA CILJU III. ETAPE REGGIO CALABRIA — CATANZARO (172 km):

1. Defilippis v 5.20'04", povprečno 32,243 km na uro;

2. Milano 5.20'06"; 3. Pellegrini 5.20'07"; 4. De Santi, 5. Biagioni, 6. Scudellaro, 7. Vidaurreta 5.20'09"; 8. Conterno, 9. Martini 5.23'37"; 10. Assirelli 5.23'29"; 11. Grosso 5.23'55"; 12. Nencini 5.24'36"; 13. Aureggi 5.25'06"; 14. Coppi, 15. Koblet, 16. Bartali, 17. Massip, 18. Reitz, 19. Impanis, 20. Voorting G., 21. Astrua, 22. Fornara 5.26'29".

VRSTNI RED NA CILJU IV. ETAPE CATANZARO — BARI (352 km):

1. Conterno 11.30'07", povprečno 30.683 km na uro;

2. Barozzi, 3. Coletto, 4. Ponzini, 5. Van Est, vsi s časom prvega; 6. Rossello, 7. Pedroni, 8. Aureggi, 9. Volpi, 10. Nolten, 11. Corrieri, 12. Koblet, 13. Grosso, 14. Scudellaro, 15. Müller, 16. Rivola, 17. Baronti, 18. Favero, 19. Monti, 20. Frosini, 21. Benedetti in potem večja skupina do 88.

Za Minardijem, zmagovalcem v II. etapi, je v III. etapi prišel Defilipis, kolesar že znanega imena, ki se je hotel tudi vpisati med zmagovalce etape na tem Giru, čeprav je bil pred nekaj dnevi še bolan.

Današnja etapa pa je bila dolga 352 km, torej mnogo preveč, da bi bilo pričakovati že kmalu kakih odločnih begov. Pač pa je bilo po poti več letečih ciljev, ki so vendar zamikali, tako da se je vsaj od časa do časa kaj razgibalo v počasni koloni, ki je včasih vozila komaj po 25 km na uro. Na prvem takem cilju je zmagal Van Steenbergen in dobil je sto tisoč lir. Sicer pa je bilo še več takih ciljev, ki so bili prav tako obdarjeni z enako čedno vsoto.

Prišlo je pa že tudi do prve nesreče. Messina in Crespi sta se zaletela in padla. Crespi hoče nadaljevati, Messino, ki je obležal nezavesten, pa so odpeljali v bolnico. (Zvedelo se je, da Messini ne bo hudega). V ostalem se dirkači pomikajo zelo leno. Sele po 275 km postane zopet živahneje. Impanis je ušel, toda Belgijec je preveč dobro poznan kot tekmec, s katerim se ni šaliti in zato se jih še nekaj spusti v zasledovanje. Skupina na čelu vozi včasih z brzino 40 do 45 km.

Dirkači so vozili proti cilju v več skupinah: s sprednjo skupinico, nato je bila v presledku ene minute druga skupinica in čez dve minuti pa velika skupina.

Na cilju je bil prvi Conterno pred Barozzijem za eno kolesno zračnico.

Mednarodna žirija je sprejela pritožbo, ki jo je predložil Magni in priznala njegovi skupini za 6 sekund boljši čas. Na ta način je Magni prišel na 3. mesto v splošni klasifikaciji, Koblet pa se je moral s tretjega umakniti na četrto.

SPLOSNA KLASIFIKACIJA PO III. ETAPI:

1. Minardi 14.26'46";
2. Schaer presledek 4'21";
3. Koblet 4'57"; 4. Magni 4'58";
5. Clerici 5'05"; 6. Defilippis 5'32"; 7. Voorting G. 6'31"; 8. Astrua 7'06"; 9. Fornara 7'15";
10. Martini 9'24"; 11. Coppi 9'49"; 12. Huber 10'00"; 13. Albani 11'04"; 14. Impanis 11'21";
15. Pellegrini 12'56"; 16. Nencini 13'18"; 17. Scudellaro 13'29"; 18. Bartali 13'33"; 19. De Santi 13'51"; 20. Carrea 14'59".

SPLOSNA KLASIFIKACIJA PO IV. ETAPI:

1. Minardi 26.01'07"; 2. Schaer presledek 3'51"; 3. Magni 4'22"; 4. Koblet 4'27"; 5. Clerici 4'35"; 6. Defilippis 5'02"; 7. Voorting G. 6'21"; 8. Astrua 6'36"; 9. Fornara 6'45"; 10. Martini 8'54"; 11. Coppi 9'19"; 12. Huber 9'39"; 13. Albani; 14. Impanis; 15. Conterno; 16. Coletto; 17. Barozzi; 18. Pellegrini; 19. Nencini; 20. Scudellaro; 21. Bartali 13'3"; 22. De Santi 13'21"; 23. Rossello; 24. Carrea; 25. Reitz; 26. Ruiz; 27. Peeters; 28. Giudici; 29. Rosseel; 30. Monti itd.

Zadnji 99. Conte 1.10'38". — Odstopila sta Crespi in Messina.

REZULTATI NA LETECIH CILJIH IV. ETAPE:

SOVERIA MANNELLI: 1. Van Steenbergen; 2. Benedetti; 3. Maggini.

COSENZA: 1. Massocco; 2. Van Steenbergen; 3. Albani.

TERRANOVA DI SIBARI: 1. Peeters; 2. Gianneschi; 3. Grosso.

SCANZANO: 1. Conte; 2. Rosseel; 3. Baffi.

GIOIA DEL COLLE: 1. Coletto; 2. Ponzini; 3. Barozzi.

BARI: 1. Conterno; 2. Barozzi; 3. Coletto.

Madžarska-Anglija 7:1 (3:0)

Angleška nogometna reprezentanca se vrača v Anglijo strahovito poražena. V nedeljo je doživela v Budimpešti poraz, ki presega vse meje, do katerih je še mogoče iskati opravičil.

Srednješolsko akademsko športni klub obvešča da bo velemojster Vasja PIRC jutri dne 26. t. m. odigral simultanko s tržaškimi šahisti. Prijave za simultanko se sprejemajo v Ul. Roma 15/II. Prijavi se lahko vsak šahist. Začetek ob 19. uri.

Predvsem se zdi, da se Angleži v zadnjem letu niso ničesar naučili, pravzaprav, da se niso hoteli ničesar naučiti. Obe tekmi v jeseni, proti reprezentanci kontinenta in proti Madžarski v Wimbleyu, sta jim dali dovolj priložnosti, da se spoznajo z nogometom, ki se goji drugod, ki je v primeri z angleškim modernejši in pa predvsem izdatnejši. Angleži so se v Budimpešti držali svojega ustaljenega, že zastarelega sistema igranja, ki ga pa Madžari niso hoteli sprejeti, temveč so raje iskali vmesnih lukenj skozi katere so streljali in rezultat kaže, da jim spretnosti ni manjkalo. Madžari pa so ponovno potrdili svoj sloves najboljšega evropskega moštva ter olimpijskega zmagovalca in nič nas ne bi čudilo, če bi si v Švici osvojili tudi svetovno prvenstvo.

To tem laže, ker se je dosedanji svetovni prvak Urugvaj pokazal v nedeljo v dokaj slabi luči. Saj ni mogel premagati Švice, ki ne spada med nogometne velesile. Pa tudi angleška B-reprezentanca je izgubila tekmo s švicarsko B-reprezentanco v razmerju 2:0. Če prištejemo se oba angleška nastopa v Jugoslaviji, tedaj je rezultat turneje za Angleže takšen: 4 porazi, razlika v golih pa 12:2.

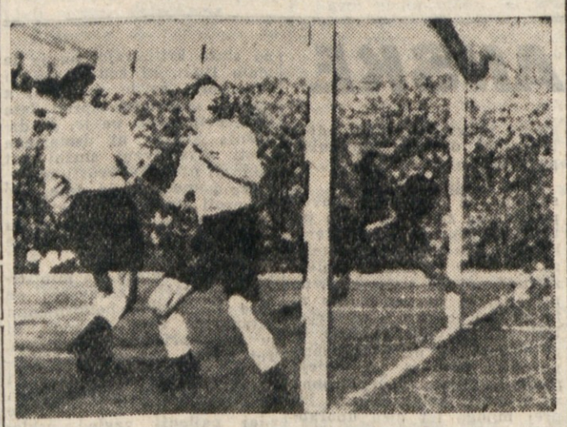

Z nedeljske tekme med Madžarsko in Anglijo v Budimpešti. Toth II. je v svoji prvi mednarodni tekmi tudi dosegel gol, ki je bil že peti madžarski gol. Toth je skoraj zletel v gol, žoga je v mreži visoko pod prečko, vratar Merrick in srednji krilec Owen pa samo še lahko gledata za žogo, ki je že v golu.

Catania in Parma sta si že priborili vstop v višjo skupino

Tudi serija B in C krijeta še nekaj skrivnosti. Gotovo je pač, da bo prišla v serijo A Catania. Pro Patria in Cagliari imato po 40 točk, teoretično možnost, da ta dva doseže in še prehiti pa ima tudi Como. Na dnu lestvice se je dolgo časa oklepala zadnjega mesta Fanfulla, in to ne zaradi slabe igre, temveč zaradi kazensko odbitih 5 točk. Vendar se ji je sedaj posrečilo spraviti se na predzadnje mesto, kar pa brzkone le ne bo zadostovalo. V zadnji tekmi bi namreč morala zmagati in Alessandria, ki je za točko pred njo, izgubiti.

Catania	33	16	11	6	54	30	43
Cagliari	33	16	8	9	42	30	40
Pro Patria	33	15	10	8	47	34	40
Como	33	14	11	8	37	22	39
Padova	33	9	10	14	31	38	28
Messina	33	8	12	13	21	27	28
Pavia	33	9	10	14	39	51	28
Treviso	33	7	14	12	24	41	28
Alessandr.	33	8	11	14	37	49	27
Fanfulla	33	10	11	12	35	34	26
Piombino	33	8	10	15	23	40	26

Nekoliko več določenega je v seriji C. Tudi tukaj je gotov prehod Parme v serijo B, ostala dva kandidata pa sta Arsenaltaranto in Venezia. Prvemu je seveda laže, ker mu zadostuje tudi ena sama točka. Na dnu je jasna slika za Mantovo, ki se bo morala posloviti, ostala dva kandidata pa sta Lucchese in Pisa:

Parma	33	17	9	7	45	22	43
Arstaranto	33	18	5	10	49	36	41
Venezia	33	13	14	6	34	29	40
Fisa	33	7	8	18	30	63	22
Lucchese	33	8	5	20	41	53	21
Mantova	33	4	10	19	22	51	18

NASTOP GOJENCEV GLASBENIH ŠOL

Mladi glasbeniki iz Trsta in Gorice so pokazali velik napredek

V nedeljo popoldne je bilo v dvorani «Zlati pajek» izredno živahno; gojenci tržaške in goriške Glasbene šole so s svojimi starši ter številnimi drugimi ljubitelji glasbe napolnili majhen prostor, katerega edino lahko, na žalost, goriški Slovenci najamemo.

V uvodni besedi je tajnik ZSPD pozdravil najprej goste iz Trsta ter koroške brate, ki so se gredoč z izleta v Trst ustavili nekaj uric v Gorici.

Nadvse zanimiv je bil nastop mladih glasbenikov, ki večidel šele stopajo v glasbeno življenje. Večina je kljub izredni mladosti obvladala tudi najtežja glasbila, kar je poslušalce prepričalo, da so se vzgojitelji mladega glasbenega kadra izredno potrudili. Dočim so starejši gojenci iz Trsta pokazali že precejšnjo znanje, ne moremo mimo ugotovitve, da so se tudi najmlajši dobro odrezali. Posebnost je bil nastop najmlajših violinistov, katerih starost ni presegala 7 let, ter so zategadelj bili deležni posebnega aplavza. Novost za goriško publiko so bile tudi pesmi tržaškega rojaka Merkuja. Nastop tržaških harmonikarjev je toplo učinkoval na prisotne, ki so zaželeli vsem nastopajočim iz Trsta in Gorice nadaljnje uspehe v glasbeni umetnosti. Z lepimi šopki rdečih nageljnov se je goriška mladina poslovila od svojih tržaških bratov ter izrazila željo po nadaljnjih snidenjih na kulturno-prosvetnem področju.

URARNA
Malalan
Občine, Alpinska 83/1 · Tel. 21465

Po vidnem lanskoletnem uspehu in zadovoljstvu cenjenih odjemalcev obvešča, da daje tudi letos do 10. junija 1954.
10% popusta za BIRMO

Poleg tega dobite še jamstvo, ki Vam daje pravico do 20% popusta pri vsakem popravilu.

ZASTOPNIK IN GLAVNA ZALOGA
ZADR. KONZORCIJ TRGOVCEV Z JESTVINAMI
TRST - Ul. Valdirivo 3, tel. 330-54

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25,- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana. Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - 7 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst